JOURNALISTI

Suomen Journalistiliiton ammattilehti ● 100. vuosikerta 9.2.2024

2 | 24

Tuoko pelimainonta medialle jättipotin?
s. 6

Suojaosan poisto nakertaa tuloja
s. 38

Antti Yrjönen aloittaa kolumnistina
s. 9

Pitääkö median ajaa isänmaan asiaa? Päätoimittaja Petri Korhosen mielestä kyllä. 14

100
1924 – 2024
JOURNALISTI

KUVA: KAISU KAPLIN

s.26

Tietotubettaja Ville Mäkipelto ei itse luottaisi Youtube-videoihin.

"Sadoissa viesteissä vaadittiin minulle potkuja."

Sami Koivisto

s.24

Jone Nikula vastasi Journalistin kohtuuttomiin väitteisiin

s.10

Manu Marttinen ● manu.marttinen@journalistiliitto.fi

Valehtelijat joutuvat harvoin roviolle, toisin kuin totuudenkertojat

Toimittaja **Johanna Aatsalo** teki tammikuussa 1998 koko Suomea kohauttaneen uutisen. ”Suomalaista maajoukkuetason hiihtäjää epäillään dopingista”, kuului STT:n julkaiseman uutisen otsikko.

Uutisen julkaisu vei Aatsalon vuosia kestäneeseen oikeustaisteluun, joka päättyi vasta vuonna 2013. Vuonna 1999 käräjäoikeus tuomitsi Aatsalon sakkoihin, vankeusrangaistukseen ja vahingonkorvauksiin Hiihtoliiton johdon ja hiihtäjien kunnianloukkauksesta. Myös STT:n päätoimittaja **Kari Väisänen** sai tuomion. Hovioikeus lievensi heidän tuomioitaan, ja doping-vyyhdin paljastuttua syytettyjen penkille päätyikin hiihtoväki.

Aatsalo maksoi uutisesta henkilökohtaisesti kovan hinnan. Hänestä tuli persona non grata ja hiihdosta itsetuntonsa ammentaneen kansanosan sylkykuppi. Jopa STT:n kollegat käänsivät hänelle selkänsä muutamaa työkaveria, päätoimittaja Väisästä ja toimituspäälliköitä **Reima Salmea** ja **Olli-Pekka Behmiä** lukuun ottamatta. Aatsalo lopetti työnsä urheilutoimittajana ja hänet erotettiin Urheilutoimittajien liiton jäsenyydestä. Avioliittokin päättyi eroon oikeustaistelun puristuksessa.

Aatsalo on tehnyt kokemastaan kirjan *Paljastus – Tarina dopinguutisesta ja toimittajasta, joka haluttiin vaientaa* (WSOY). Se ilmestyi tammikuun lopussa.

Kirjasta käy karmaisevalla tavalla ilmi, miten toimittajakollegat ja Hiihtoliitossa vaikuttaneet johtavat poliitikot **Esko Aho** (kesk.) etunenässä pyrkivät tuhoamaan Aatsalon maineen ja uran puolustaessaan Hiihtoliittoa ja suomalaisen hiihdon mainetta.

Hiihtoliitto oli suomalaisen journalismin sokea piste. ”Lajiniiloiksi” tunnustautuneet urheilutoimittajat keskittyivät menestyksestä raportoimiseen ja käänsivät aktiivisesti päänsä toiseen suuntaan, jos näkymässä oli liitolle

KUVA: HELI SAARELA

s.32

"Jag ville aldrig bli journalist", säger Topeliusprisvinnare Janne Wass.

Aatsalon painajainen alkoi 1990-luvun lopun Suomessa. Pitää toivoa, että 2020-luvun Suomi kohtelee tulevien paljastusuutisten tekijöitä paremmin.

epämieluisia ja toimittajalle hankalia aiheita. Urheilutoimittajat eivät halunneet keikuttaa venettä ja jäädä Hiihtoliiton tiedotustilaisuuksien ja kestityksen ulkopuolelle.

VASTAAVIA JOURNALISMIN SOKEITA PISTEITÄ on nähty aiemminkin. Suomettuneella 1970-luvulla politiikan toimittajat vaikenivat presidentti **Urho Kekkosen** (kesk.) terveydentilasta eikä totuutta Neuvostoliitosta uskallettu tiedotusvälineissä kertoa. 2000-luvulla taloustoimittajat sokaistuivat Nokian menestyksestä niin paljon, etteivät nähneet lähestyvää romahdusta.

Viime vuosien sokea piste on ollut Venäjä, jonka kanssa tehty taloudellinen yhteistyö hiljensi kritiikin Ukrainan sodan alkamiseen asti. Muun muassa **Alexander Stubb** (kok.) leimasi pääministerikaudellaan kriitikot russofobeiksi.

Myös seksuaalinen häirintä pysyi pitkälti pimennossa Me too -liikkeen alkamiseen asti. Me too -liike kannusti myös Aatsaloa kirjan tekemiseen, hän kertoi kirjansa tiedotustilaisuudessa.

NYT NÄYTTÄÄ SILTÄ, että uusi sokea piste löytyy Natosta ja Puolustusvoimista. Kriittistä journalismia niistä ei ole juurikaan näkynyt. Syy vähäiseen kritiikkiin voi olla toimittajien itsesensuuri, kun kyse on maanpuolustuksesta.

Puolustusvoimia ei myöskään ehkä uskalleta kritisoida. Tämän lehden pääjuttuun haastateltu toimittaja kertoo, että sotaväki ei siedä kritiikkiä.

”Kritiikin esittäjä on luopio. Sitä ei saa anteeksi koskaan”, hän sanoo *Journalistin* haastattelussa.

Aatsalon painajainen alkoi 1990-luvun lopun Suomessa. Pitää toivoa, että 2020-luvun Suomi kohtelee tulevien paljastusuutisten tekijöitä paremmin.

KUVITUS: PINJA MERETOJA

s.21
Pienempi palkkio ja video kaupan päälle? Tinkaus harmittaa freelancereita.

Kaksi tutkimusta kertoo, miten toimitukset suhtautuvat työnsä kehittämiseen.

s.12

Kansi: Fabian Björk
Takakansi: Emmi Nieminen ja Johanna Vehkoo

JOURNALISTI
Suomen Journalistiliiton ammattilehti 100. vuosikerta 9.2.2024

VT. VASTAAVA PÄÄTOIMITTAJA / TF ANSVARIG CHEFREDAKTÖR
Manu Marttinen 050 310 3036

VT. TOIMITUSSIHTEERI / TF REDAKTIONSSEKRETERARE
Marja Honkonen 050 379 9108

TOIMITTAJAT / REPORTRAR
Nina Erho (työvapaalla)
Manu Haapalainen 050 501 0716
Seblewongel Tariku (toimitusharjoittelija)

ULKOASU / LAYOUT
Heli Saarela 050 470 0016

SÄHKÖPOSTIT
etunimi.sukunimi@journalistiliitto.fi
förnamn.släktnamn@journalistiliitto.fi

VERKKOLEHTI
www.journalisti.fi

TILAUKSET / BESTÄLLNINGAR
Jaicom Oy 03 4246 5383
journalisti@atex.com

PAINO / TRYCKERI
Botnia Print, Kokkola
ISSN 1236-3596 (painettu/tryckt)
1458-4271 (verkko/nät)

JULKAISIJA / UTGIVARE
Suomen Journalistiliitto
Finlands Journalistförbund
09 612 2330
PL 252, 00531 Helsinki

SEURAAVA JOURNALISTI 3 / 2024 ILMESTYY 8.3., AINEISTO 28.2.

ILMOITUSMYYNTI:
www.journalisti.fi › ilmoittajille
044 755 5002

VASTUULLISTA JOURNALISMIA

Kantasuomalaiset toimittajat eivät osaa käsitellä vähemmistöyhteisöjä, kirjoittaa toimittaja Elena Sulin

Elena Sulin, teksti ● Aapo Huhta, kuva

ELENA SULIN

- 39-vuotias toimittaja ja dokumentaristi.
- Käsittelee töissään laaja-alaisesti identiteetin ja maahanmuuton suhdetta sekä ulkopuolisuuden tunnetta.
- Valmistunut maisteriksi australialaisesta Murdochin yliopistosta, pääaineena kalatalous.
- Työskennellyt kalastustutkijana. Syntynyt Vantaalla.

Kantasuomalaisten toimittajien ja maahanmuuttajataustaisten yhteisöjen kohtaaminen näytti aiemmin tältä: itähelsinkiläisen kauppakeskuksen parkkipaikan suojasta otetuissa kuvissa näkyi suttuisia ihmishahmoja. Kuvien sävy oli tirkistelevä. Siellä ne nyt ovat – nuo vähemmistöt.

Tilanne on vähän parantunut, mutta viisi vuotta vähemmistöyhteisöistä kirjoittaneena uskallan väittää, että medialla on parannettavaa vähemmistöjen kohtaamisessa.

Joudun usein aloittamaan juttukeikkani pahoittelemalla toisen toimittajan toimia. Toimittaja on saattanut tulla haastateltavan ovelle etukäteen ilmoittamatta, kertomatta haastateltavan oikeuksista, jättäen sitaatit tarkistuttamatta. Sitten juttu on vain ilmestynyt lehdessä. Osa maahanmuuttajista ei tunne suomalaista mediakenttää, eikä edes tiedä, mihin tiedotusvälineeseen antoi haastattelun.

”Miksi jutusta tuli niin negatiivinen”, minulta kysytään.

PAINE KÄSITELLÄ VÄHEMMISTÖJÄ on kova. Esimerkiksi somalialaisten tai saamelaisten yhteisöjen sisäiset ongelmat ovat takuuvarmoja klikkimagneetteja. Epäkohtia pitäisi purkaa, mutta kenen ja miten?

Vähemmistöistä uutisoiminen vaatii toimittajalta taitoa, herkkyyttä ja aikaa. Eräs tutkiva toimittaja muistutti alan konferenssissa, että vähemmistöyhteisöistä uutisoitaessa on valmistauduttava soittamaan kymmeniä puheluita. Tällä hetkellä harvalla toimittajalla on sellaiseen aikaa, ja se näkyy jutuissa.

Jos toimittajalla ei ole aiempia kontakteja esimerkiksi somaliyhteisöön, se tuskin avautuu ulkopuoliselle ensimmäisellä soitolla. Jos yhteyttä ei ole, se pitää rakentaa, jotta haastateltavat löytyvät.

Toimittajan tulee myös muistaa, että jokainen vähemmistöön kuuluva ei edusta koko yhteisöä, eikä siis välttämättä ole kyvykäs vastaamaan koko ryhmän ja kulttuurin puolesta.

TOIMITTAJAN ON SYYTÄ tutkiskella itseään vähemmistöjä käsitellessään. Toimittaja voi leimata koko yhteisön yhdellä jutulla, sillä artikkeli saattaa olla ainoa, joka ryhmästä on julkaistu pitkään aikaan.

Jos toimittaja kirjoittaa yhteisöstä epäreilusti, on vaarana, että ryhmä sulkeutuu yhä tiukemmin. Luottamus mediaan rakoilee, eikä se aja kenenkään etua.

Siksi juttu on tärkeää kontekstoida huolellisesti. Mikäli yhteisö ei ole vielä itse kyennyt käsittelemään ongelmaansa, on ulkopuolisen toimittajan hyvin vaikea sitä tehdä.

Journalistien työtapojen pitäisi olla vähemmistöjen käsittelyssä yhteneväiset. Tee näin:

Identifioi kenelle puhut ja miten hän edustaa yhteisöä.
Varmista, että ymmärrät missä määrin henkilön on mahdollista kommentoida asiaa.
Esitä asiasi selkeästi ja kerro kuka olet, mistä tulet ja millä kulmalla olet juttua tekemässä.
Kerro haastateltavalle hänen oikeutensa.
Älä liioittele. Käytä oikeaa sanastoa.
Varmista, että kirjoitat henkilön nimen oikein.
Muista, että Suomen kansalaiset ovat taustastaan riippumatta suomalaisia. Jos ulkomaalaistaustan kertominen on perusteltua, voit kertoa, mistä maasta on kyse.

ENNEN KAIKKEA MIETI, mikä on oma motiivisi ja ennakkoasenteesi. Hyvä juttu voi herättää yhteiskunnallista keskustelua, mikä nostaa myös sinun arvoasi tekijänä. Jos kalastelet vain reaktiota ja lukijoita, onko koko yhteisön leimaaminen kohtuullinen hinta siitä? ●

Artikkelia varten on keskusteltu elokuvaohjaaja Suvi Westin, As-Salam-moskeijan imaami Sharmarke Said Aw-Mussen ja Suomen Somalia-verkoston Habiba Alin kanssa.

MTV odottaa rahapelimainonnan sallimista suurella mielenkiinnolla, toimitusjohtaja Johannes Leppänen sanoo.

Suomen rahapelijärjestelmä uudistuu kahden vuoden kuluttua. Mitä se tarkoittaa mediataloille?

Manu Haapalainen, teksti ● Teemu Kuusimurto, kuva

50

Kopiosto maksoi viime vuonna luovalle alalle noin 50 miljoonaa euroa tekijänoikeuskorvauksia. Esimerkiksi tv-ohjelmien tekijät ja esittävät taiteilijat saivat 23 miljoonaa euroa ja kirjojen, lehtien ja nuottien tekijät ja kustantajat 21,6 miljoonaa euroa.

Lähde: Kopiosto

180 työntekijän työsuhde päättyy, kun Ruotsin radio karsii kulujaan. Taustalla on maan hallituksen päätös leikata yhtiön budjettia. Lue lisää: **Journalisti.fi**

Petteri Orpon (kok.) hallituksen hallitusohjelmasta ei löydy kirjauksia mediatuesta. Mediayhtiöiden talouteen saattaa kuitenkin vaikuttaa hallituksen suunnitelma purkaa Veikkauksen rahapelimonopoli. Se voisi tuoda yhtiöille lisää mainostuloja.

Suomen on tarkoitus siirtyä lisenssipohjaiseen rahapelijärjestelmään vuonna 2026. Lakimuutoksen toteutumista pidetään varmana.

Lisenssipohjainen rahapelijärjestelmä tarkoittaa, että Veikkaukselle tulee Suomeen kymmeniä kilpailijoita. Täysin vapaata markkinaa se ei tarkoita. Rahapeliyhtiöiden toimintaa tullaan säätelemään lisenssiehdoissa vuoteen 2026 mennessä selviävin tavoin.

Kuinka merkittävä mainostulojen lähde pelifirmoista tulisi? Tuleeko mahdollinen mainosraha uhkapeliriippuvaisilta?

RAHAPELIALAN ETUJA valvoo toissa vuonna perustettu Rahapeliala ry. Sen toimitusjohtaja **Mika Kuismasen** mukaan mediatalojen odotukset voivat olla paikoin ylisuuria.

”Kiinnostavimpia rahapeliyhtiöille ovat lineaarinen televisio ja sosiaalinen media”, Kuismanen sanoo.

”Samaan aikaan on toki muistettava, että näille yhtiöille koko Suomi on kiinnostava alue. Maakuntalehdetkin voisivat saada osansa mainosmarkkinoista.”

Pelata voi missä vain, Kuismanen huomauttaa.

Suomeen virtaavan rahan määrä riippuu myös siitä, millaiseksi laki kirjoitetaan. Kuismanen ei usko erityisen koviin mainonnan rajoituksiin.

”Ne osuisivat myös Veikkaukseen, ja Veikkaushan on mainostanut jo pitkään”, Kuismanen sanoo.

”Rahapeliala toivoo säädyllistä brändimainontaa, ei voittolupauksilla ratsastamista tai tietyille ryhmille kohdennettua mainontaa.”

Ruotsissa lisenssijärjestelmään siirryttiin vuonna 2019. Rahapeliyhtiöt käyttävät siellä mainontaan noin 400 miljoonaa euroa vuodessa. Suomea koskevissa arvioissa on puhuttu noin 200 miljoonasta eurosta.

”Volyymi tulee varmasti olemaan aluksi iso, kun yritykset haluavat tehdä itseään tunnetuksi.”

Pelihaittojen tutkijat toivovat pelimainonnan täyskieltoa. Kuismasen mukaan kieltolaki on mahdoton ajatus. Kieltoa kierrettäisiin netissä ja ulkomailta lähetettävillä tv-kanavilla helposti, hän sanoo.

”Se voisi toimia vain, jos kaikki maailman maat kieltäisivät rahapelimainonnan.”

MTV:N TOIMITUSJOHTAJA Johannes Leppänen kertoo toivovansa rahapelimainontaa koskevalta sääntelyltä tasapuolisuutta.

”Että kotimaista mediaa ei asetettaisi huonompaan asemaan kuin kansainvälistä”, Leppänen sanoo.

Ruotsissa rahapelien mainontaa kontrolloidaan alan sisäisellä, mainonnan laatua ja määrää koskevalla itsesääntelyllä.

”Tätä toivon Suomessakin”, Leppänen sanoo.

”Itsesääntely pitää rakentaa niin, että mainonta on eettisesti kestävää. Emme halua aiheuttaa pelihaittoja.”

Leppäsen mukaan on liian aikaista arvioida miten paljon MTV voisi mainoseuroja saada.

”Mutta kyllä ne merkittäviä summia ovat.”

RAHAPELIHAITTOJEN TUTKIJOITA puhe mainonnan vapauttamisesta ei vakuuta.

Helsingin yliopiston **Virve Marionneaun** mukaan uuden järjestelmän hyvä puoli voi olla, että peliongelmia aiheuttavat yhtiöt saadaan kotimaisen sääntelyn piiriin. Toisaalta tuottotavoitteet ja ongelmien ehkäisy ovat perusteellisessa ristiriidassa.

”Jos rahapelaamisen haittoja halutaan vähentää, se tarkoittaa pelaamisen vähentämistä.”

Marionneaun mukaan Ruotsin malli on ongelmallinen. Itsesääntelyn kääntöpuoli on, että lainsäädäntö on epätarkkaa.

”Mainonnan tulee olla kohtuullista, mutta laki ei määrittele, mitä kohtuullisuus on.”

Marionneau huomauttaa, että rahapelien mainonta on jo kiellettyä muun muassa Italiassa. Hän kannattaa kieltoa myös Suomessa.

”Medioiden pitäisi miettiä asiaa niin, että raha ei ole rahapeliyhtiöiden. Se on pelaajien häviämää rahaa, myös ihmisten, joilla ei olisi ollut varaa hävitä.”

Ehyt ry:n rahapelihaitta-yksikön päällikkö **Riitta Matilainen** huomauttaa, että median pitäisi kantaa oma vastuunsa. Esimerkiksi *The Guardian* teki viime kesänä päätöksen olla julkaisematta rahapelimainontaa lainkaan.

”Vaarallisinta on nettipelien markkinoiminen 18–24-vuotiaille miehille”, Matilainen sanoo.

”He ovat tutkitusti alttiimpia myös tällaisille vaaroille.”

Ruotsissa rahapelihaitat eivät mainonnan vapautumisen jälkeen ole lisääntyneet, vaan pysyneet suunnilleen entisenlaisina.

”Se on mielenkiintoinen ja yllättävä tutkimustulos”, Matilainen myöntää.

”Suomessa rahapeliongelmat ovat toki jo pitkään olleet paljon suurempia kuin Ruotsissa.”

”Olen alusta asti sanonut julkisesti, että Hesari haluaa keskittyä perusbrändin kehittämiseen. HS Nytin lakkauttaminen liittyy siihen.”

Helsingin Sanomien vastaava päätoimittaja Erja Yläjärvi Journalistin haastattelussa 19. tammikuuta.
Lue lisää: **Journalisti.fi**

Sota teki ukrainalaisista journalisteista patriootteja. Siksi he tekevät työnsä entistä tarkemmin, kirjoittaa **Svitlana Yeharmina** *Journalistin* juhlavuoden englanninkielisessä kolumnisarjassa. Lue lisää: **Journalisti.fi**

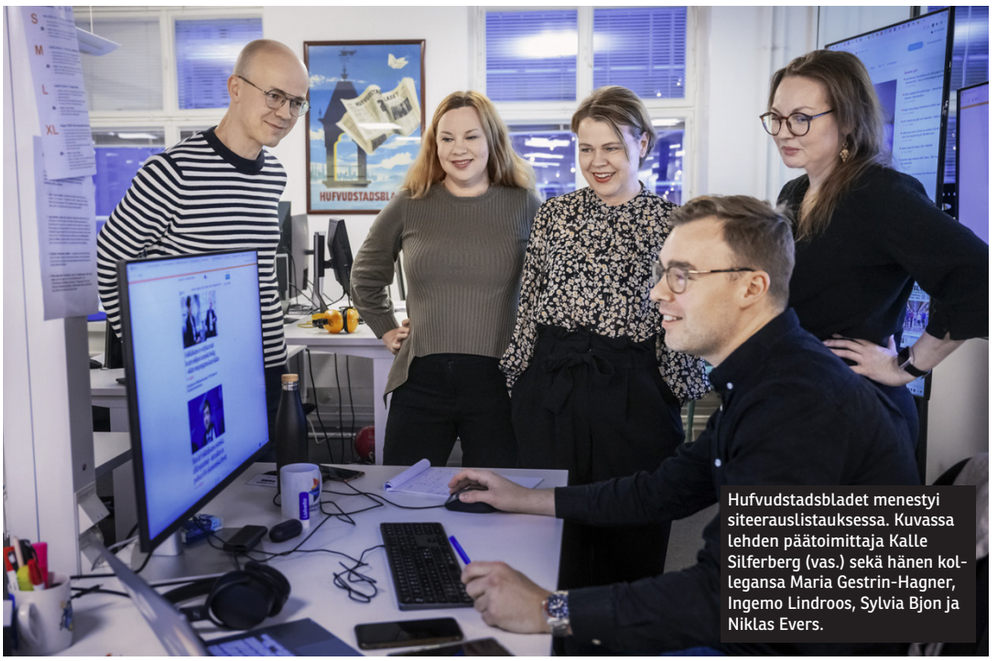

Hufvudstadsbladet menestyi siteerauslistauksessa. Kuvassa lehden päätoimittaja Kalle Silferberg (vas.) sekä hänen kollegansa Maria Gestrin-Hagner, Ingemo Lindroos, Sylvia Bjon ja Niklas Evers.

STT siteerasi viime vuonna eniten Helsingin Sanomia – Yle putosi toiseksi

Tuukka Tuomasjukka, teksti ● Cata Portin, kuva ● Heli Saarela, grafiikka

Hufvudstadsbladet nousi kärkikymmenikköön ensimmäistä kertaa. Siteerausten yhteismäärä oli viime vuonna selvityksen historian pienin.

STT:n eniten siteeraamien uutisvälineiden kärkipaikka siirtyi usean vuoden jälkeen Yleltä *Helsingin Sanomille*. STT siteerasi *Helsingin Sanomia* vuonna 2023 yhteensä 137 kertaa. Toiseksi eniten STT siteerasi Yleä (123 kertaa) ja kolmanneksi eniten Uutissuomalaista (61 kertaa).

Selvityksen tehnyt STT:n datatoimittaja **Tapio Pellinen** arvioi, että *HS:n* nousu kärkeen johtuu luultavasti sattumasta ja satunnaisvaihtelusta.

Helsingin Sanomilta STT siteerasi muun muassa uutisia, jotka käsittelivät AKT:n bussiliikennelakkoa, **Mika Aaltolan** johtajapestin kulissipeliä, **Antti Lindtmanin** (sd.) nuoruuskuvia ja **Wille Rydmanin** (ps.) tekstiviestejä.

Yleltä STT siteerasi muun muassa poliitikkojen Nato-prosessiin liittyviä kannanottoja, hallituksen rasismitiedonannon sovun syntymistä sekä presidenttiehdokkaiden esiintymistä *Elämäni biisi* -ohjelmassa.

Ruotsinkielinen *Hufvudstadsbladet* nousi kärkikymmenikköön ensimmäistä kertaa. Vuonna 2022 STT siteerasi vain yhtä *Hbl*-uutista, mutta vuonna 2023 siltä siteerattuja uutisia oli yhdeksän.

Hbl-siteerauksista erottuvat erityisesti Rkp:ta ja politiikkaa koskevat uutiset.

”Se kertoo siitä, että Rkp, jota olemme perinteisesti seuranneet tarkemmin kuin muut mediat keskimäärin, on ollut valtakunnanpoliittisesti keskeisessä asemassa”, *Hufvudstadsbladetin* päätoimittaja **Kalle Silfverberg** sanoo.

STT:n siteeraamien uutisten määrä oli viime vuonna mittaushistorian pienin, yhteensä 561 kappaletta. STT on tehnyt listausta vuodesta 2011 alkaen. ●

Lue lisää: journalisti.fi

STT:n siteeraukset 1.1.–31.12.2023

Media	2023	2022	Sijoituksen muutos
1. Helsingin Sanomat	137	139	↑
2. Yle	123	164	↓
3. Uutissuomalainen	61	89	-
4. MTV Uutiset	54	81	-
5. Ilta-Sanomat	49	34	-
6. Iltalehti	31	24	-
7. Maaseudun Tulevaisuus	16	15	-
8. Demokraatti	12	9	↑
9. Hufvudstadsbladet	9	1	↑
10. Turun Sanomat	8	10	↓

STT laskee siteerauksiksi uutiset, jotka se on tehnyt tiedotusvälineen uutisvoiton tietojen pohjalta ja merkinnyt uutisen alkuperäisen lähteen myös otsikkoon.

LIITTO LAHJOITTI RAHAA GAZAN JOURNALISTEILLE

Journalistiliitto tukee Palestiinalaisalueella Gazassa toimivia journalisteja 5000 euron lahjoituksella. Lahjoituksesta päätti Journalistiliiton hallitus.

Lahjoitus ohjataan Gazaan tanskalaisen International Media Support -järjestön kautta. Järjestön keräämien varojen turvin hankitaan esimerkiksi työvälineitä, turvaliivejä ja -kypäriä sekä psykososiaalista apua alueella toimiville journalisteille.

Committee to Protect Journalists -järjestön arvioiden mukaan sodassa on kuollut 85 journalistia sen jälkeen, kun Israel lokakuussa julisti sotatilan ja hyökkäsi Gazaan Hamasin terrori-iskun jälkeen. Kuolleista valtaosa on palestiinalaisia.

”Journalistiliitto haluaa tukea Gazassa tehtävää journalismia. Sen ansiosta maailma saa tietää mitä konfliktialueella tapahtuu”, puheenjohtaja **Hanne Aho** perusteli lahjoitusta.

Marja Honkonen

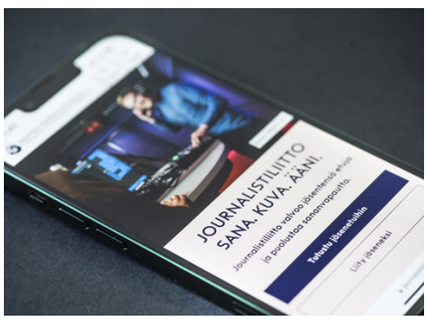

JOURNALISTILIITON VERKKOSIVUT UUDISTUIVAT

Journalistiliiton uudet verkkosivut avautuivat torstaina 1. helmikuuta. Uudella sivustolla esimerkiksi työehtosopimukset ja liiton muut tärkeät materiaalit on koottu helppokäyttöiseen materiaalipankkiin. Heti etusivulta löytyvät muun muassa uusimmat uutiset ja tulevat tapahtumat sekä jäsenpalvelun ja lakineuvonnan yhteystiedot. Sivuston toteutti digitoimisto Redandblue.

Liitto kerää uudesta verkkosivustosta palautetta. Sitä voi lähettää osoitteeseen viestinta@journalistiliitto.fi.

Marja Honkonen

OIKAISU

Journalistissa 1/2024 kerrottiin, että *Forssan Lehti* olisi yksi tänä vuonna viisipäiväiseksi muuttuvista kuusipäiväisistä lehdistä. Oikea tieto on, että nykyisin seitsemän kertaa viikossa ilmestyvä *Forssan Lehti* ilmestyy huhtikuusta lähtien paperisena kuutena päivänä viikossa.

ANTTI YRJÖNEN

Kirjoittaja on kuvajournalisti ja Journalistin uusi kolumnisti.

Toimitusten pitää uskaltaa puolustaa kuvavalintojaan

KUVA: MEERI UTTI

”Petteri Orpo made me do this.”

Näin luki puistonpenkissä, jolla tuore presidenttiehdokas **Alexander Stubb** (kok.) loppukesästä poseerasi *Iltalehden* kuvaajalle. Viesti ei jäänyt Stubbilta tai lukijoilta huomaamatta. Sosiaalisessa mediassa vitsi herätti huvittuneisuutta.

Paljon huomiota sai osakseen myös *Aamulehden* kuvaajan ottama, *Helsingin Sanomissa* julkaistu kuva **Jussi Halla-ahosta** (ps.). Puoluekokouksen yleisössä istuva Halla-aho oli juuri valittu perussuomalaisten presidenttiehdokkaaksi. Hän oli silminnähden liikuttunut.

Kuvavalintaa kritisoitiin sosiaalisessa mediassa voimakkaasti. Kriitikoiden mukaan kuva oli epäedustava: Halla-ahon posket olivat liian punaiset. Kuvaa väitettiin jopa manipuloidun, jotta Halla-aho saataisiin näyttämään epäsiistiltä.

Kuviin kiinnitettiin huomiota ilahduttavalla tarmolla. Niin kuuluukin, sillä kuvat ovat keskeinen osa journalismia.

Halla-ahon kuvan kohdalla kritiikki tosin ontuu: kuvaa ei ole manipuloitu. Sen sijaan kyseessä on suoranainen harvinaisuus, aito uutiskuva, eli kuva jutun kohteesta uutiskynnyksen ylittävässä tilanteessa.

Nykyään lehtikuvaajat viettävät enemmän aikaa henkilökuvia rakentaen kuin uutistapahtumia seuraten. Viestinnäntutkija **Jenni Mäenpää** on nostanut esiin toisenkin uutiskuvien uhanalaisuuteen vaikuttuvan seikan: Nopeuden tavoittelu on johtanut siihen, että journalismi keskittyy yhä enemmän nykyhetkeen ja tulevaisuuteen. Asioita voi kirjoittaa etukäteen, mutta niitä ei voi kuvata etukäteen, mikä johtaa juttujen kuvittamiseen arkistomateriaalilla.

Se on sääli, sillä vaikkapa politiikasta uutisoitaessa kuvat auttavat arvioimaan kuinka poliitikko viestinsä esittää. Vaikuttaako hän hermostuneelta vai innostuneelta? Ympäristökään ei ole merkityksetön, kertoohan puoluekokousmiljöö puolueesta.

Arkistokuva kertoo usein siitä, miten kuvan valinnut ajattelee kohteen uutiseen suhtautuvan. Poliitikkojen naamoja on helppo käyttää kuin hymiöitä. Kun *Helsingin Sanomat* kertoi elokuun alussa **Antti Häkkäsen** olevan kokoomuksen eduskuntaryhmän silloinen suosikki presidenttiehdokkaaksi, Stubb vaikutti ainakin juttuun valitussa arkistokuvassa olevan siitä yllättynyt.

SOSIAALINEN MEDIA TARJOAA poliitikoille mahdollisuuden ohittaa lehdet paitsi julkisuuden myös visuaalisuuden portinvartijoina. Samalla kuviin aletaan yleisesti suhtautua epäileväisemmin.

Valokuvataiteen yliopistonlehtori **Hanna Weselius** kirjoitti *Helsingin Sanomien* kolumnissaan siitä, miten **Urho Kekkosen** kaltainen ikoninen hahmo ei olisi enää mahdollinen:

”Mitkään Instagram-päivitykset eivät voi saavuttaa sellaista autenttisuuden hohtoa kuin kuvajournalismi aikana, jolloin valokuva ja valokuvaaja olivat totuutta hallitsevia instituutioita. Jos joku nyt julkaisisi kuvan presidentistä tai presidenttiehdokkaasta kiipeämässä tunisialaiseen palmuun, kuvan ei uskottaisi olevan aito – ja vaikka uskottaisiinkin, julkaisemisen motiiveja osattaisiin arvioida kriittisesti.”

Tällä kertaa ei tarvittu palmua. Pelkkä uutiskuva presidenttiehdokkaasta istumassa yleisön joukossa riitti herättämään epäilykset. *Helsingin Sanomien* artikkelissa Halla-ahon kuva korvattiin pian toisella.

Jos media ei ole valmis puolustamaan kuvavalintojaan, hiipii mieleen väistämättä ikävä ajatus: ehkä mediassa työskentelevät eivät miellä kuvia oikeaksi journalismiksi.

MUUTAMA VUOSI SITTEN kuvasin Helsingin pormestari **Jan Vapaavuoren** (kok.) *Helsingin Sanomien* kriittiseen juttuun. Kuvassa olleen heijastuksen vuoksi näytti kuin taustassa lukisi Helsingin sijaan *Hellsinki*.

Kuvaa epäiltiin internetkeskusteluissa manipuloiduksi. Kaupungin viestintä oli yhteydessä toimitukseen ja toimituksen johto päätti, että verkkojutun pääkuva vaihdetaan toiseen.

Kukaan ei nähnyt tarpeelliseksi kysyä minulta asiasta. On hankala kuvitella tilannetta, jossa toimittajaa syytettäisiin sitaattien väärentämisestä ja lehti päättäisi korjata tilanteen poistamalla jutusta sitaatit vähin äänin ja asiaa tarkistamatta.

Jone Nikula, 53

- Radio Rockin toimittaja-juontaja 2007–
- Aloitti radiotoimittajana Radio Cityssä 1988.
- *Idols*-laulukilpailun tuomari 2003–2013 ja 2018.
- *Äijät*-ohjelman päähenkilö yhdessä laulaja **Jouni Hynysen** kanssa 2007–2008.
- Sai JSN:lta vakavan huomautuksen 2015 kommentoituaan radiolähetyksessä lapsensa menettäneen äidin hoitovalintoja.
- Kirjoittanut suomalaisen metallimusiikin historiikin *Rauta-aika* (2002), unikirjan *Unia julkuista* (2007) sekä Tuska 20 vuotta -historiikin (2017).
- Toiminut myös EMI Finlandin markkinointipäällikkönä ja Hanoi Rocksin kiertuemanagerina.
- Naimisissa tanssija **Hanna Karttusen** kanssa.
- Asuu Helsingissä.

Olet reservin kapteeni, mutta oikeasti haluaisit olla vaan kapteeni, Jone Nikula

Radio Rockin juontaja lopettaa puhumisen vain, jos häntä käsketään tekemään niin.

Manu Marttinen, teksti ● Juuso Westerlund, kuva

Radiotoimittamisen ydintä on osata pitää 120 sekunnin monologeja mistä tahansa aiheesta.

Kyllä ehdottomasti näin, mutta en rajaisi sitä 120 sekuntiin. Se voi olla myös 180, 60 tai 30 sekuntia. Oman äänensä kuuntelemiseen ei koskaan kyllästy. Lähetystunnin aikana puhun yleensä 10–15 minuuttia.

Tavaramerkkisi on, ettet juurikaan kutsu vieraita lähetyksiisi, saati anna heille puheenvuoroa tai esitä kysymyksiä.

Myönnän kyllä, että esimerkiksi *Tiernapojat* ja *Kesäpojat* -lähetyksissä rokkarivieraat joutuvat välillä vähän komppaamaan. Koitan valita aiheet niin, että juontokumppanitkin innostuisivat niistä, mutta totta se on, että jos minua ei erikseen käsketä, niin en pidä suutani kiinni.

Kehtaat sanoa lähetyksessä mitä vain paitsi, että vihaat jääkiekkoa, koska se on Radio Rockin kuuntelijoiden lempilaji.

En ole koskaan jaksanut seurata urheilua, joten minulla ei ole mitään kompetenssia kommentoida sitä. Lisäksi minulla on kollegoita, jotka elävät ja hengittävät urheilua, joten minä voin keskittyä lempiaiheisiini eli militariaan, dystopiaan ja vainoharhoihin.

Sait historian ensimmäisen JSN:n vakavan huomautuksen vuonna 2015. Mitään ei saa enää sanoa.

Siinä tarkoitus oli jalo, mutta menin liian nopeasti johtopäätöksiin. Myönnän edelleen virheeni, siinä tuli kiireessä tehtyä stiplu (epäonnistuminen).

Teet julkisessa roolissasi paljon töitä sen eteen, ettei imagosi persuhenkisenä vihervassarikriitikkona murenisi.

Pyrin ehdottomasti siihen, että olen vihervassareiden mielestä persu, persujen mielestä vihervassari, kokoomuslaisten mielestä kommunisti ja kommunistien mielestä riistokapitalisti. En koskaan jätä kenellekään vittuilematta tämän poliittisen kannan tai maailmankatsomuksensa takia.

Kokeilit aikoinaan myös tv-tähden uraa tositelevisiossa, mutta lopetit ne hommat, koska kaikki televisio-ohjelmat ovat bullshittia.

Televisiossa on **Arto Nybergin** kaltaista asiallisesti toteutettua keskusteluohjelmaa tai sitten sieltä tulee järjettömän keskiluokkaista infantiilia paskaa, kuten *Joonas Nordman Show*. Televisiotyö on mahtavaa, mutta olen enemmän minä-itse-tekijä, ja televisiossa on paljon vähemmän minuutteja tarjolla radioon verrattuna.

Olisit halunnut jatkaa Äijät-sarjaa, mutta Hynysen Jounikaan ei ollut riittävän äijä jatkamaan kanssasi.

Olimme kyllä kaikki sitä mieltä, että kaksi tuotantokautta *Äijiä* riitti. Siitä oli tulossa loppua kohden enemmän kahden ruman miehen oppilaanohjauskoulutus kuin hauska ohjelma hipeistä tekemässä töitä, joita he eivät osaa tehdä.

Isäsi oli oikeuskansleri, äitisi on taidehistorian professori, veljesi kulttuurijohtaja ja toinenkin veljesi on akateemisesti koulututtu. Itse olet päätynyt eräänlaiseksi sarjakuvahahmoksi.

Tarkoitukseni oli totta kai olla Mustanaamio tai Hämähäkkimies, mutta taidan olla enemmänkin *Pahkasian Jurpo*-stripin sivuhenkilö.

Olet reservin kapteeni, mutta oikeasti haluaisit olla kapteeni.

Ei pidä paikkaansa. Reservin kapteenina oleminen tarkoittaa sitä, että kun pitkä ja raskas rauhan aika joskus päättyy, pääsen taistelutehtäviin. Oikeat kapteenit ovat tuomittuja isoihin esikuntiin ja saavat todennäköisemmin paperihaavoja kuin haavoja luodista.

Teet päivittäin valtavasti töitä, mutta sinulla on niin hyvät yhteydet puolustusvoimien korkea-arvoisiin upseereihin, että suunnittelet leppoisan eläkeviran ottamista Puolustusvoimista.

Täysin paikkaansa pitämätön väite. En usko, että minulla olisi suhteita, vaikka haluaisinkin. Puolustusvoimien standardi on niin korkea, etteivät he tarvitse myöhäiskeski-ikäisiä reserviläisiä.

Jos saisit yksin päättää, Radio Rockilla soisi vain Iron Maiden, Metallica, Slayer ja Motörhead.

Noilla pääsisi pitkälle, mutta minua ilahduttaa vielä enemmän se, että meidän soittolistallamme soi hyvin usein suomalainen metalli. Saan väkeviä isänmaallisia kiksejä siitä, että täältä on tullut niin paljon kansainvälisen tason metalliyhtyeitä, joiden esiin nostamisessa olen voinut olla mukana. ●

Näin toimitukset suhtautuvat työn kehittämiseen ja ideointiin

Uuden oppiminen innostaa, mutta myös kuormittaa toimittajia. Pomoilla ei jää siihen juuri aikaa. Kaksi tutkimusta kertoo, miten työn kehittäminen ja ideointi sujuu toimituksissa – ja miten sen saisi sujumaan paremmin.

Marja Honkonen, teksti • Johanna Sarajärvi, grafiikka

*FM (väit.) **Minna Koivula** tutki väitöskirjassaan kehitystyötä mediaorganisaatioissa. Tammikuussa hyväksytyssä väitöskirjassa on kolme tutkimusartikkelia. Koivula ja tutkimusryhmä haastattelivat vuosina 2018, 2019 ja 2020 yhteensä yli 50 journalistia eri toimituksista. Tutkimusta varten Koivula on analysoinut myös toimitusten chat-keskusteluja ja seurannut palavereja.*

Kuva: Kaisu Kaplin

*VTT **Marja Heinonen** selvitti päätoimittajien suhtautumista journalistisen työn kehittämiseen. Viime syksynä julkaistuun tutkimukseen vastasi keväällä 2023 yhteensä 57 sanoma-, aikakaus- ja paikallislehtien päätoimittajaa. Hän on aiemmin tutkinut myös Karjalaisen digikehitystyötä.*

1 NÄISSÄ ASIOISSA TOIMITTAJAT HALUAVAT KEHITTÄÄ OSAAMISTAAN

Journalistin perustaidot

- Haastatteleminen
- Kirjoittaminen ja editointi
- Tiedonhankinta

Teknologiataidot

- Toimitusten omat tietojärjestelmät ja muut uudet ohjelmistot
- Sosiaalisen median alustat ja sisältöjen tekeminen niille
- Analytiikka

"Journalismin pelastajaksi tarjotaan usein jotain uutta teknologiaa. Siitä puhutaan kiiltävänä uutena leluna ilman, että ajatellaan sen pitkän ajan hyötyä. Seuraava toimituksiin tunkeva teknologia on tekoäly. On tärkeä miettiä, minkä ongelman se oikeastaan ratkaisee."
–Minna Koivula

"Media-alan kehittäminen on keskittynyt teknologisiin ratkaisuihin. Se ei riitä. Pitää kehittää myös rakenteita ja johtamista."
–Marja Heinonen

Journalistit perustelevat halua oppia uutta sillä, että he haluavat vastata nykyisen työnantajansa vaatimuksiin, säilyttää työnsä ja pärjätä työmarkkinoilla. Uuden oppiminen oli monista myös luontevaa ja hauskaa. Osa arvioi silti myös kriittisesti sitä, palvelevatko kaikki uudet työvälineet aidosti journalismia.

2 MIKÄ ESTÄÄ JA HAITTAA UUDEN OPPIMISTA JA JOURNALISTISEN TYÖN KEHITTÄMISTÄ?

Toimittajat

- Ideointiin ja uuden oppimiseen ei ole aikaa.
- Juttujen odotetaan syntyvän samassa ajassa, vaikka esimerkiksi tekemisen tapa olisi kokonaan uusi.
- Kouluttautumiseen ei kannusteta, vaan se on oman aktiivisuuden varassa.

Päätoimittajat

- Ideointiin ja uuden kehittämiseen ei ole aikaa. Kehittäminen jää arjen kiireen jalkoihin.
- Ulkopuolisia asiantuntijoita tai tutkimusta ei juuri hyödynnetä.
- Journalistinen asiantuntemus on hyvää, mutta teknologista asiantuntemusta puuttuu.

Mediatalot

- Arkuus käyttää rahaa ja aikaa innovaatioihin, joita muut eivät ole vielä kokeilleet.
- Uutta ideoidaan teknologia edellä, ei journalismi.
- Uuden kehittäminen ei ole järjestelmällistä ja sitä tehdään vain osana rutiinityötä.

"Uuden oppimiseen on harvoin aikaa. Aloittelija tarvitsisi uuden asian tekemisessä toistoja ja aikaa. Journalistinen perustyö on toimittajilla aika hyvin hallussa. Mutta jos sisältö täytyy saattaa uuteen juttumuotoon, uudelle alustalle tai tehdä uudella ohjelmalla, siihen ei ole rutiinia. Moni on myös turhautunut siitä, että erilaisia järjestelmiä pitää käyttää nykyisin paljon."
–Minna Koivula

"Sanomalehtiä ei vieläkään johdeta kuin asiantuntijayrityksiä. Jos valtaa valutettaisiin toimitusten johdolta alaspäin, se voisi tuoda hyviäkin tuloksia."
–Marja Heinonen

3 PÄÄTOIMITTAJAT EHTIVÄT PEREHTYÄ UUSIIN ASIOIHIN TUNNIN VIIKOSSA

Miten paljon keskimäärin käytät aikaa viikossa uusiin asioihin perehtymiseen?

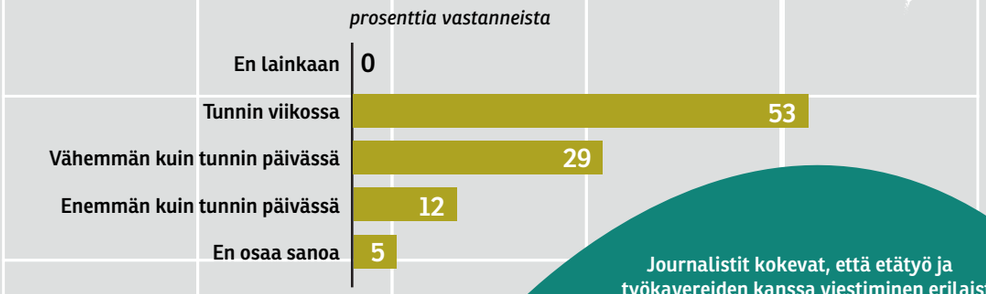

n=57 (Heinonen M. 2023)

"Päätoimittajat ajattelevat johtavansa kehitystyötä ja tuovansa uusia ideoita organisaatioonsa, mutta käyttävät uusiin asioihin perehtymiseen vähän aikaa. Voi kysyä, mistä kristallipallosta he ammentavat viisautensa."
–Marja Heinonen

Journalistit kokevat, että etätyö ja työkavereiden kanssa viestiminen erilaisten ohjelmistojen kautta vaikeuttaa luovan työn tekemistä, ideointia ja esimerkiksi palautteen antamista. Kotitoimisto antaa työrauhaa, mutta spontaani kanssakäyminen jää uupumaan.

4 MITKÄ ASIAT YHDISTÄVÄT TOIMITUKSIA, JOISSA IDEOINTI JA UUDEN KEHITTÄMINEN TOIMII?

Ajankäyttö ja johtaminen

- Uuden kehittämiselle ja ideoinnille on varattu erikseen aikaa tai oma erillinen palaverinsa.
- Päällikkötoimittaja kannustaa ideoimaan, ei vain voivottele tyhjiä juttupaikkoja.
- Päällikkötoimittaja fasilitoi ja johtaa ideointia.
- Toimituksen johto pitää tietoisesti yllä turvallista viestintäilmapiiriä.
- Uuteen tekemiseen koulutetaan laajasti.

Toimituskulttuuri

- Keskeneräisiäkin ideoita voi esittää ilman pelkoa siitä, että tulee nolatuksi.
- Toimituspalavereissa työntekijät kehittävät yhdessä toistensa ideoita. Esimerkiksi aihetta paremmin tunteva voi täydentää toisen ideaa.
- Viestintä on avointa ja työyhteisössä on huumoria.
- Kaikkien ideoihin suhtaudutaan tasa-arvoisesti.
- Erilaisia asioita kokeillaan nopeastikin ja hyväksytään myös epäonnistumiset.

"Turvallinen viestintäilmapiiri lievittää myös teknologian negatiivisia vaikutuksia ideointiin. Eräällä toimituksella oli esimerkiksi botti, jonka tehtävä oli heittää Slack-keskusteluissa sisäpiiriläppää. Toimitus oli rakentanut teknologiaympäristönsä sellaiseksi, että se tukee luovaa työtä."
–Minna Koivula

Minna Koivulan väitöskirja Journalism made different: continuity and change in contemporary newsrooms (2024) on julkaistu Jyväskylän yliopiston verkkosivuilla. Marja Heinosen tutkimus Toimituksen johto – muutoksen moottori vai jarru? (Ilona M Oy, 2023) on julkaistu Media-alan tutkimussäätiön verkkosivuilla.

KUVA: FABIAN BJÖRK

MAANPUOLUSTUS JA JOURNALISMI

Demokraatin Petri Korhonen on päätoimittaja isänmaan asialla. Silti hän epäilee, että media antaa ymmärtää Suomen olevan paremmassa turvassa kuin onkaan. Pitääkö median olla maanpuolustaja?

Manu Haapalainen, teksti ● Fabian Björk ja Juha Metso, kuvat

Meillä vallitsee konsensus siitä, että Suomi on puolustamisen arvoinen maa", *Demokraatin* päätoimittaja **Petri Korhonen** sanoo.

"Se on hieno asia."

Korhonen ei ole niitä toimittajia, jotka pitävät kynttiläänsä vakan alla turvallisuuspolitiikasta tai maanpuolustusaiheista.

Hän on usein isänmaan asialla, oli kyse sitten kansanedustajien Nato-näkemysten ohkaisuudesta, hallituksen turvallisuuspoliittisen neuvonantajan henkilöllisyydestä tai siitä, miten vakavasti meidän pitäisi ottaa **Charly Salonius-Pasternakin** kommentit kansalaisten varautumistason nostamisesta. (Ne kannattaisi pöyristymisen sijaan ottaa ihan vakavasti.)

Journalistin haastattelu tehdään Helsingin Hakaniemessä, Ympyrätalossa. Siellä sijaitsevat yhteisessä isossa toimitilassa sekä *Demokraatin* toimitus että Sdp:n puoluetoimisto. Ympyrätalon edustalla päivystää normaalit kaksi tai kolme alkoholistia, kuin huutomerkkinä Suomen eriarvoistumisesta.

Eriarvoinen tai ei, Korhonen sanoo pitävänsä Suomea niin hyvänä maana, että sen puolustamisen pitäisi olla tärkeää ihan jokaiselle. Myös journalisteille. Sekä vapaa-ajalla että joskus myös osana journalistista työtä.

"Jokainen journalisti on näinä kahtena vuotena varmasti miettinyt, mitä tekisi, jos Venäjä alkaisi tehdä täällä samaa kuin Ukrainassa. Osaisinko olla hyödyksi, olisinko auttaja vai autettava", Korhonen kirjoittaa jo vastauksessaan *Journalistin* haastattelupyyntöön.

"Olisiko minusta maan puolustajaksi, ihmisten puolustajaksi, muutenkin kuin tämän kirjoitus- tai kuvaustyöni kautta?" hän pohtii.

MITEN MAAILMAPOLIITTINEN TILANNE vaikuttaa suomalaiseen journalismiin? Kolumnisti **Janne Zareff** kirjoitti aiheesta *Journalistiin* kesällä 2022. Venäjä oli tuolloin sotinut Ukrainassa muutaman kuukauden ajan, ja Suomella oli vielä matkaa Naton jäseneksi. Rajakriisistä ei ollut silloin tietoakaan, Itämeren kaasuputki oli ehjä.

"Journalismi toimii sodan aikana eri tavalla kuin normaalioloissa. Se tinkii väistämättä tehtävästään vallankäytön tarkkailijana ja suuren yleisön informoijana", Zareff kirjoitti.

Tekstissään Zareff kysyi, missä vaiheessa media astuu edellä hahmoteltuun sotamoodiin.

"Onko journalismin perustehtävistä joustaminen jo alkanut?" Zareff kirjoitti.

Sama kysymys tuntuu koskevan Nato-journalismia myös keväällä 2024. Puhutaanko sotilasliitosta mediassa lainkaan kriittisesti?

Petri Korhonen voi olla isänmaan asialla, mutta kaipaa silti kriittistä journalismia ja keskustelua Natosta.

"Nato nähdään lähes aina Suomen hyväntekijänä ja toisaalta melkein kaikkeen sotilaallisen kilpensä avulla kykenevänä Kapteeni Amerikkana", Korhonen sanoo.

RAJAKRIISIN LUONNETTA kyseenalaistetaan pääkirjoitussivuilla harvoin, vaikka tammi–helmikuun vaiheeseen mennessä rajalla oli käynyt vain vähän yli tuhat ihmistä.

Hävittäjähankintoja käsittelevä kritiikki liittyy lähinnä siihen, mitä muuta sotakoneistoa olisi voitu ostaa – ei esimerkiksi siihen, olisiko hävittäjiin käytetyt kymmenen miljardia voitu käyttää vaikkapa sote-ongelmien ratkaisemiseen. Se maksaisi eri arvioiden mukaan noin miljardi euroa vuodessa. Kai sekin parantaisi kansakunnan kokonaisturvallisuutta?

Kritiikki koskee useammin puolustautumisemme metodiikkaa kuin sitä, pitäisikö meidän puhua sodan sijaan enemmän rauhasta.

Helsingin yliopiston viestinnän professorin **Anu Kantolan** mukaan on selvää, että media on mennyt maanpuolustusmoodiin.

"Koko yhteiskunta on mennyt, ja se on ymmärrettävää", Kantola sanoo.

"Venäjän hyökkäys oli niin poikkeuksellinen, että se pysäytti koko yhteiskunnan. Mutta ajan kuluessa voi syntyä ongelmia, jos turvallisuuspolitiikasta ei osata tai uskalleta käydä aitoa keskustelua."

Seuraavan vaiheen pitäisi Kantolan mielestä olla juuri tilan raivaaminen keskustelulle.

"Että voisi sanoa jotain yleisestä konsensuksesta poikkeavaa ilman, että leimautuu naurettavaksi."

Kantola näkee suomalaismedian yksimielisyydessä selvän eron Ruotsiin ja etenkin Saksaan. Saksassa turvallisuuspoliittisista ratkaisuista tai arvoista voi laukoa huoletta hyvinkin monenlaisia näkemyksiä.

Kantola on puhunut Suomen keskusteluilmapiirin yksiviivaisuudesta aiemminkin. Hänen teesinsä on, että suomalaiseen mentaliteettiin kuuluu ajatus toisinajattelun turhuudesta. Kulloinkin vallitsee yksi totuus.

"Minusta se pohjautuu Suomen geopoliittiseen asemaan. Olemme pieni maa isojen maiden puristuksessa", Kantola sanoo.

"Kun liikkumavara on pienempi, mennään vähän peesaamalla vallitsevaa maailmantilaa."

Siksi keskustelu oli Neuvostoliiton ja suomettumisen aikana yhdenlaista. Nyt se on toisella tavalla yhdenlaista.

"Luo turvallisuuden tunnetta, että kukaan ei keikuta venettä."

Kun kansalaiset – tai vaikkapa presidenttiehdokkaat – ovat tutkitusti samanmielisiä, ei median logiikkaankaan oikein mahdu veneen keikuttaminen. Pääkirjoitussivuilla kun ei haluta töniä tilaajia pois kyydistä.

"Vahvan vasemmisto- ja oikeistomedian vastakkainasettelua ei Suomessa ole", Kantola sanoo.

"Hakemalla aika neutraalia ja yleisesti hyväksyttyä poliittista asemaa media pystyy houkuttelemaan lukijoita eri laidoilta."

DEMOKRAATIN PÄÄTOIMITTAJAN Petri Korhosen mukaan Naton toimintaa hyvin tuntevia toimittajia on vähän. Siksi mediakeskustelu sotilasliiton todellisesta merkityksestä ei

Jos varoitellaan sotilaallisesta kriisistä, se on monen mielestä 'susi tulee'-huutelua. Mutta pitäisikö meidän silti varoitella?

Petri Korhonen, Demokraatin päätoimittaja

ole vielä kunnolla alkanut. Ei, vaikka tahtoa toimituksissa kyllä on.

”Nato-jäsenyys ei esimerkiksi estä Suomeen kohdistuvaa kiusantekoa. Tai kaikkia sotilaallisia toimia. Tai sitä että suomalaisiakin voisi niissä kuolla”, Korhonen sanoo.

”Lisäksi pitäisi kertoa enemmän siitä, mitä Nato-jäsenyys tarkoittaa ihan tavalliselle suomalaiselle tallaajalle.”

Korhosen mukaan journalistien pitäisi siis hoitaa perustehtäväänsä, välittää tietoa.

Asiat eivät tosin ole aivan selviä päättäjillekään, Korhonen sanoo.

”Voidaanko kuka tahansa armeijan käynyt lähettää puolustamaan Viroa tai seisomaan rajalle jonnekin Baltiaan? Tällaiset konkreettiset asiat meillä on käsittelemättä.”

Korhosen mukaan media antaa ymmärtää Suomen olevan paremmassa turvassa kuin onkaan.

”Että olisimme joku Pohjolan sotilasmahti. Aivan varmasti meidän sotilaallisessa valmiudessamme on heikkoja kohtia”, Korhonen sanoo.

”Osaksi se voi olla liian pelottavaa kerrottavaksi. Osaksi kyse on siitä, että puolustusalan ihmiset puhuvat tästä vähän hyssytellen.”

Mutta pitääkö median olla mukana pitämässä yllä puolustusvalmiutta? Pitäisikö sen tehdä sitä enemmän? Vai vähemmän? Kuuluuko se riippumattoman, vapaan median tehtäviin? Voiko se kuulua? Ajatus mediasta ajamasta agendaa, vaikkakin kannatettavaa agendaa, tuntuu vaikealta.

Korhonen ei näe asiassa suurta ongelmaa, ei ainakaan konfliktin mahdollisuuden pitämisessä kansalaisten tietoisuudessa.

Korhosen mielestä median rooliin kuuluu pitää kansalaiset tietoisena konfliktin mahdollisuudesta. Hän ei näe suurta ongelmaa siinä, että riippumaton media pitää yllä puolustusvalmiutta.

”Olin Otavamedialla *Seurassa* töissä, kun korona-aika alkoi”, Korhonen sanoo.

”Samassa toimituksessa tehtiin *Kotilääkäriä*. Meillä oli ollut hiukan ennen pandemiaa juttu maailmalla liikkuvista kulkutaudeista, että tällaisia mörköjä on liikkeellä.”

Jutussa kyseenalaistettiin, miten Suomi pärjäisi kulkutaudin tullen. Osa palautteesta oli kiukkuista.

”Miksi pelottelette? Ei tämmöistä tule. Nyt on vähän sama tilanne. Jos varoitellaan sotilaallisesta kriisistä, se on monen mielestä ’susi tulee’-huutelua. Mutta pitäisikö meidän silti varoitella?”

Kansa on mielipidemittausten mukaan tiivistänyt rivejään. Maanpuolustustahto on historiallisen korkealla, ja Nato-jäsenyyttä kannattaa noin 80 prosenttia suomalaisista.

Jopa presidenttiehdokkaiden turvallisuuspoliittiset kannat olivat puolueesta riippumatta kuin samasta puusta.

Kun kansa on lähes yksimielinen, mediankin voi tuntua vaikealta lietsoa sorääniä.

Korhonen sanoo silti, että hän kuulisi mielellään esimerkiksi Nato-kriittisiä ääniä mediassa enemmänkin.

”Jos se siis ei olisi koronadenialisti-tyyppistä false balance -moniäänisyyttä, jossa joku naapuriseura on vaatimassa idänkaupan avaamista. Luulen, että nyt jäsenyyden aikana meille hiljalleen selviää, miten tehdään kunnollista, kriittistä Nato-journalismia.”

KORHONEN ALOITTI DEMOKRAATIN päätoimittajana vuonna 2022. Hän puhui jo nimityshaastattelussaan maan puolustamisen tärkeydestä, nimenomaan erikseen kirjoitettuna. Käsite sisältää laajempaa yhteiskunnallista huolenkantoa kuin aseellisen maanpuolustuksen.

Turvallisuuspolitiikassa puhutaan yleensä hävittäjistä ja tankeista, raudasta ja rajasta. Pitäisikö journalismin koettaa laajentaa turvallisuuden käsitettä? Pitäisikö esimerkiksi tuloerojen ja eriarvoisuuden kasvun tai ilmastonmuutoksen torjuminen kytkeä tiiviimmin osaksi keskustelua maan puolustamisesta?

”Joskus puhutaan maanpuolustustahdosta. Se on aika erikoinen ylätason käsite”, Korhonen sanoo.

”Oikeasti kysymys on siitä, haluatko puolustaa kaveriasi. Menetkö väliin, jos jotakuta uhataan metrossa. Jos tämä maa kohtelee kaikkia hyvin, eikä ole eriarvoisuutta, niin silloin meiltä löytyy myös halua puolustaa toisiamme ja elämäntapaamme. Tavalla tai toisella, ei välttämättä pyssy kädessä.”

Myös halu puolustaa ympäristöä kytkeytyy siihen, miten kokee tulleensa kohdelluksi kansalaisena, Korhonen sanoo.

”Mutta julkisessa puheessa ilmastonmuutos jää takaalalle myös siksi, että on konkreettisempaa puhua tarvittavien ohjusten määrästä.”

Anu Kantola on kirjoittanut siitä, miten hyvinvointi on Suomessa perustunut siihen, että kaikki otetaan mukaan yhteiskunnan rakentamiseen. Eriarvoisuuden kasvu voisi uhata turvallisuusilmapiiriämme, Kantola sanoo.

”Ihmisten elinpiirit erkaantuvat, jos tuloerot kasvavat. Sitten voidaan kysyä, kokevatko kaikki itsensä osaksi samaa yhteiskuntaa”, Kantola sanoo.

Tässä medialla on Kantolan mukaan tärkeä roolinsa.

”Erityisesti Ylellä. Sitä pystyy seuraamaan, vaikkei olisi rahaa maksaa tilauksista.”

On helppo hyväksyä ajatus, että journalistin on oltava ihminen, oltava lähimmäinen. Mutta missä raja menee maanpuolustusinnon kohdalla? Pitääkö journalismin tai journalistin kriisitilanteessa olla osa maan puolustamista?

Korhosen mielestä pitää, jos tilanne on päällä.

”Pitääkö tulvauhreja mennä auttamaan? On tilanteita, joissa journalistien pitää toimia niin kuin muutkin ihmiset. Emme voi korottaa itseämme papistoksi kriisien yläpuolelle”, Korhonen sanoo.

”Mutta ei pidä alkaa maanpuolustusmannekiiniksi tai mennä propagandan suuntaan.”

Moni suomalaistoimittaja on kertonut kokemuksistaan esimerkiksi Ukrainan sodan raportoimisesta ajatuksia herättävällä tavalla, Korhonen muistuttaa.

”On täysin sallittua sanoa journalistinakin, että tämä hyökkäys on väärin.”

KORHONEN ON SIKÄLI mielenkiintoinen vasemmistolehden päätoimittaja, että hänet tunnetaan maanpuolustushenkisyydestään, niin *Demokraattiin* kuin X:äänkin kirjoitettujen tekstien perusteella.

Hän on ollut 2000-luvun alussa rauhanturvaajana Kosovossa ja käynyt vetämässä mediaa koskevia koulutuksia maanpuolustuskorkeakoulussa – ilman korvausta. Hän myös kuuluu puolustusministeriön alaisuudessa toimivaan maanpuolustustiedotuksen suunnittelukuntaan.

Korhonen ei ole saanut linjastaan palautetta talon sisältä, hän sanoo.

”Lukijoilta, ei välttämättä demarilukijoilta, tulee joskus kommenttia, kun kirjoittaa Ukrainan vastahyökkäyksen epäonnistumisesta. Että hiljaa, kommunisti! Mutta kiukkua herättää paljon enemmän esimerkiksi **Jutta Urpilaisen** uskosta kirjoittaminen.”

Miten rauhanturvaajatausta vaikuttaa siihen, millainen toimittaja olet?

”Olen nähnyt, kun joukkohaudasta kaivetaan nuoria vainajia, joiden kädet on sidottu rautalangalla selän taakse”, Korhonen kertoo.

”Minulle konkretisoitui siellä, että toimittajanakin minun pitää ottaa kantaa siihen, mikä on väärin ja kuka on syyllinen.”

Rauhaturvakomennuksella Korhoselle selvisi myös, että hänen aiemmin suorastaan vihaamansa Nato olikin hyvin hommansa hoitava, joskin vähän tylsä ja byrokraattinen järjestö.

”Olin pitänyt Irakin sotaa hyvin epäoikeudenmukaisena. Nyt huomasin, ettei Naton työntekijöillä ollutkaan pukinsorkkia.”

Eikö ole haitallista, että media on vasemmistoa myöten niin yksimielistä turvallisuuspolitiikassa?

Korhonen vastaa vielä yhdellä korona-analogialla.

”Vai onko kyse samasta kuin siinä että luotamme tieteeseen? Käymme koronaakin vastaan lääketieteen keinoin, emme huuhaan. Samaan tapaan voimme kiistellä siitä, mitä puolustusvoimien kannattaa hankkia, mutta on hienoa, jos olemme yhtä mieltä siitä, että maa on puolustamisen arvoinen.”

TOIMITTAJA MARJO NÄKIN MIELESTÄ on virheellistä puhua Nato-päätöksestä ”konsensuspäätöksenä”.

”Tehtiin selvä enemmistöpäätös puoluerajoista riippumatta. Vasemmiston ja oikeiston vastak-

Millä tavoin Puolustusvoimat vaikuttaa toimittajiin?

Kysyin oheista juttua tehdessäni kaikilta haastatelluilta, millä tavoin puolustusvoimat pyrkii vaikuttamaan journalisteihin, jos pyrkii. Onko vaikuttaminen liiallista, jos sellaista on?

Juttua tehdessä kävi ilmi, että puolustusvoimien vaikutuskeinot luottotoimittajiinsa myös ovat yleisesti tiedettyä laajemmat. Yhteydenpito ja tietojenvaihto näiden kanssa on niin tiivistä, että eteen voi tulla tilanteita, joissa on pakko kysyä, ovatko nämä luottotoimittajat uskollisia medialleen vai puolustusvoimille.

Suuri osa vaikuttamistyöstä on tietenkin täysin avointa. Puolustusministeriön alaisuudessa toimiva Maanpuolustustiedotuksen suunnittelukunta (MTS) seuraa yhteiskunnan varautumista kriisitilanteisiin ja poikkeusoloihin ja pohtii niihin liittyvää viestintää. Sen kokoonpanoon kuuluvat päällikkötoimittajista *Demokraatin* päätoimittaja **Petri Korhonen**, Ylen toimituspäällikkö **Minna Asikainen** ja STT:n vastaava päätoimittaja **Minna Holopainen**. Suunnittelukunnassa on edustus myös Medialiitosta ja Journalistiliitosta.

Puolustusvoimien viestintää suunnittelevassa MTS:n mediajaostossa päällikkötoimittajia on vielä enemmän. Näiltä paikoilta näkee ja kuulee varmasti paljon kaikenlaista.

Kuuluuko tällainen puolustusvoimien joukkueessa pelaaminen perustellusti päällikkötoimittajien tehtäviin? Vaikuttavatko läheiset suhteet siihen, miten hampaattomasti media puolustusvoimista kirjoittaa?

Yleisesti tiedossa on, että MTS järjestää säännöllisiä journalistiseminaareja ja muuta koulutusta, valitsee osan medialle suunnattujen maanpuolustuskurssien osallistujista ja järjestää yhdessä pääesikunnan viestintäosaston kanssa viestintäalan peruskurssin. Sinne kutsutaan muun muassa journalisteja, jotka eivät ole käyneet varusmiespalvelusta.

Puolustusvoimat ei pyri vaikuttamaan journalisteihin ja mediaan kuitenkaan vain hyvällä.

Journalistin entinen päätoimittaja **Maria Pettersson** kirjoitti pääkirjoituksessaan (2/2023), että *Helsingin Sanomien* Viestikoekeskus-artikkelista syntynyt oikeudenkäynti kuuluu keskeisiin huolenaiheisiin. Sanomalle tuomitut sakot ovat itsessään suuret. Niiden pelotevaikutus kaksinkertaistui, kun verottaja vuoden 2023 lopulla päätti, että *Hesarin* toimittajilleen korvaamat oikeudenkäyntikulut ovat näille veronalaista tuloa.

Viestikoekeskus-oikeusprosessi on vielä kesken, mutta avoimia kysymyksiä siihen liittyy muitakin. Miksi Puolustusvoimat reagoi *Hesarin* juttuun tällaisella moukarilla? Viestiäkseen medialle, että meitä ei sitten kannata tutkia?

Kävi oikeudenkäynnissä lopulta miten tahansa, hyytävä vaikutus on ilmeinen. Mikä media haluaa, voi ja uskaltaa tehdä tutkivaa journalismia sotilastiedustelusta, jos seuraukset ovat tätä luokkaa?

Ei ainakaan mikään kovin köyhä ja pieni media.

Manu Haapalainen

KUVA: FABIAN BJÖRK

Demokraatin päätoimittaja Petri Korhosen mukaan median olisi hyvä käsitellä monipuolisemmin maailmanpolitiikan vaikutuksia Suomeen. "Nato-jäsenyyden myötä vaikutukset ovat yhä moninaisemmat."

kainasettelua ei syntynyt, koska uskottavaa vaihtoehtoa ei ollut. Niinpä mediankin oli vaikea löytää kriittistä näkökulmaa.”

Aiemmin muun muassa STT:ssä ja Ylellä toiminut Näkki on ollut kirjeenvaihtajana niin Venäjällä, Baltiassa kuin Itämeren alueellakin. Freelanceriksi siirtynyt Näkki julkaisi viime keväänä yhdessä **Kaja Kunnaksen** kanssa lähialueidemme turvallisuuspolitiikkaa käsittelevän teoksen *Itämeren turvatarkastus*.

Näkin mukaan on syytä muistaa, että Suomessa elettiin pitkään rauhan ja toiveikkuuden aikaa.

”Turvallisuuspoliittinen pohdiskelu ei ollut medialle yhtä relevanttia kuin nyt. Sitten maailmantilanne muuttui yhtäkkiä”, Näkki sanoo.

Yksi syypää uhkakuvia maalaileville uutisille ja **Putin**-lööpeille on Näkin mielestä analytiikka.

”Uhkakuvia on helppo myydä, sillä meillä on omat kokemuksemme Venäjästä.”

Marjo Näkki arvioi median olleen melko yksimielisen innokas esimerkiksi hävittäjähankintoja suunniteltaessa. Sen ymmärtää, hän sanoo.

”On hirveän helppo olla jälkiviisas. Toimittajat ovat silloinkin yrittäneet tehdä parhaansa. Toimittajia vietiin reissuille amerikkalaisille lentokonetehtaille – mitään ei saa kuvata ja niin päin pois. Onhan siinä sellaista *Top Gun* -tunnelmaa.”

Nyt Näkki toivoisi medialta skarppaamista siinä, keitä käytetään turvallisuuspolitiikan asiantuntijoina, ja millaisissa yhteyksissä heitä käytetään.

Mediaan tuntuu mahtuvan kerrallaan hyvin harvoja asiantuntijoita, vaikka vaihtoehtoja olisi.

Ukrainan sodan alettua olohuoneiden nurkkaan asettui **Mika Aaltola**. Nyt turvallisuuspolitiikan asiantuntijat olivat keskeisessä roolissa jopa presidentinvaaleissa, Näkki huomauttaa.

”Median rooli on tärkeä siinä, miten paljon se antaa tilaa kryptisille lausunnoille.”

KUVA: JUHA METSO

Marjo Näkin mukaan turvallisuuspolitiikka oli pitkään pienen eliitin juhlallinen puheenaihe. ”Aiheesta kiinnostuneet toimittajat tyytyivät seuraamaan puolustusta lähinnä teknisestä näkökulmasta.”

MILTÄ MEDIAN ESITTELEMÄ turvallisuuspolitiikka sitten näyttää sotilasasioiden erikoistoimittajan silmin?

Jaakko Puuperä on päätoimittanut *Suomen sotilasta* 22 vuotta. Se on puolustusvoimista riippumaton, Maanpuolustuskiltojen liiton kustantama lehti.

Puuperä kertoo, että hänen työssään asioihin perehtymiseen on aina annettu aikaa. Asiantunteva lukijakunta tietysti sitä edellyttääkin.

”Siinä mielessä tämä on ollut ihan prinsessahommaa”, Puuperä naurahtaa.

”Juttuja on saanut tehdä huolellisesti.”

Isojen tiedotusvälineiden turvallisuuspolitiikkajuttuja rasittaa pienistä resursseista johtuvan ajoittaisen asiantuntemattomuuden lisäksi Puuperän mielestä toinenkin ongelma – pienet piirit.

”Kaikkihan täällä tuntevat toisensa.”

Venettä ei helposti haluta keikuttaa, Puuperä sanoo. Siksi maahan mahtuu kerrallaan vain yksi turvallisuuspoliittinen totuus.

Puuperä ei koe, että olisi koskaan ollut puolustusvoimien luottotoimittaja. Vaikka *Suomen sotilas* suhtautuu lehtenä myönteisesti maanpuolustukseen, Puuperä on pyrkinyt aina tekemään myös kriittisiä juttuja.

Puuperän mukaan rajallinenkin määrä kriittisiä juttuja on kuitenkin ollut maanpuolustusyhteisölle ajoittain liikaa.

”Sotaväkihän ei siedä kritiikkiä. Kritiikin esittäjä on luopio. Sitä ei saa anteeksi koskaan.”

Puuperän mielestä *Suomen sotilaan* tai muunkaan median tehtäviin ei kuulu maanpuolustustahdon nostattaminen tai sotaväen puolella oleminen.

”Ei, ellemme ole sotatilassa. Emmekä me ole. Ei se kuulu medialle yhtään sen enempää kuin ay-liikkeen tai jonkin poliittisen puolueenkaan asian ajaminen”, Puuperä sanoo.

Onko media sitten jo ottanut tällaista sille kuulumatonta roolia? Puuperän mukaan valitettavasti on. Siitä kertoo esimerkiksi Nato-kriittisen journalismin vähyys.

”Olen vakaa Nato-jäsenyyden kannattaja. Mutta jos asiallista kriittistä journalismia ei oikein ole, se avaa helposti tilaa esimerkiksi vahingollisille salaliittoteorioille.”

Puolustusvoimat on perinteisesti hyvä pitämään yhteyttä luottotoimittajiinsa.

”Heille sitten esitellään vaikkapa kalustohankintoja, ja he kirjoittavat mitä halutaan.”

Mitenkään ehdoton puolustusvoimien valta toimittajiin ei ole.

”Jos olisin siellä töissä, ja tehtäväni olisi toimittajiin vaikuttaminen, tekisin paljon enemmän.”

Olenko freelancetoimittaja vai töissä basaarissa? Työn hinnasta tinkaaminen on tuttua monelle freelancerille.

Virpi Salmi, teksti ● Pinja Meretoja, kuvitus

”Jos teet meille useamman jutun, saadaanko paljousalennusta?”

Näin kysyi ison suomalaisen mediatalon tuottaja hiljattain sähköpostivaihdossa, jossa neuvoteltiin mahdollisen juttusarjan tekemisestä.

Kysymys lähinnä huvitti. Vastasin, että otan ehdotuksen vitsinä, sillä luovaa ajattelua vaativien juttujen ideoiminen ja kirjoittaminen ei ole makkaraa, jota voi tuottaa liukuhihnalta.

Mutta kysymys myös hirvitti. Jos meikäläisellekin, suhteellisen kokeneelle ketulle ehdotellaan tällaisia palkkionalennuksia, mitä kehdataankaan ehdotella nuoremmille ja kokemattomammille freelancereille?

Kokemus tinkimisestä tuntuu olevan freelancereiden keskuudessa melko yleinen.

Kysyin parissa freelancereiden Facebook-ryhmässä kollegoilta kokemuksia siitä, millä tavoilla heiltä yritetään saada työtä ostettua halvempaan hintaan. Pyysin vain sellaisia kokemuksia, joista on olemassa jonkinlaisia kirjallisia jälkiä. Vastauksia tuli kymmenkunta. Olen ripotellut niitä tekstiin kursiivilla.

”**EN VALITETTAVASTI VOI** korottaa juttupalkkiota, mutta voin tarjota korvaukseksi lounaan.”

Pyysin viime vuonna päätoimittajalta korotusta juttupalkkioon. Hän kieltäytyi siitä, mutta tarjosi minulle 12,90 euron hintaisen noutopöytälounaan jälkiruokakahveineen.

Nauroin kollegoille, että lounas tuli kalliiksi: jouduin menemään sen takia tietyöremontteja pullistelevaan Helsingin keskustaan ja aikaa tuhraantui yli kolme tuntia, melkein puolikas työpäivä.

Ainakin meillä pääasiassa lehtiin kirjoittavilla freelancereilla on hyvä tuntuma siitä, että juttupalkkiot ovat jämähtäneet viime vuosina paikoilleen. Nykyään on enemmän sääntö kuin poikkeus, että lehdet ovat määritel-

leet juttupaikoille kiinteät palkkiot. Niissä on ani harvoin neuvotteluvaraa.

”Friikkuna ansiot eivät nouse, koska jutuille on listapalkkiot ja neuvottelu käytännössä turhaa. Ja kokemus ei hyödytä muuta kuin siinä, että pystyy kasaamaan jutut vähän nopeammin – vain pysyäkseen inflaation perässä.”

En muista, että vajaan 15-vuotisen freelanceurani aikana yhdenkään juttupaikan palkkiota olisi korotettu. Muutamaa on kyllä laskettu. Palkkion laskemista on perusteltu yleensä uudistuksilla, juttupaikka muuttaa vähän muotoaan, tekstin osuus lyhenee tai konseptointi lisääntyy.

Tekstin pituus ei kuitenkaan tunnetusti ole suoraan verrannollinen siihen, kuinka paljon aikaa sen tekemiseen menee.

”Olen törmännyt myös siihen, että tutun juttupaikan palkkio on laskenut vähän, koska merkkimäärää on pienennetty. ’Ei tarvitse tehdä niin paljon töitä.’ Todellisuudessa työtä on sama määrä, koska et voi tehdä ¾:aa haastattelua.”

”Digiaika vaikuttaa palkkioihin ja työn määrään. Aiemmin merkkimäärä printissä oli tiukka, mutta nyt saman merkkimäärän tilauksella ja palkkiolla juttua turvotetaan, koska verkko on rajaton. Eli 8 000 merkin jutusta voi tulla 11 000 merkin juttu, ilman eri korvausta.”

Basaarimeininki on nöyryyttävää ja vie fiilistä työnteosta.

Silti viime syksynä valmistuneen freelancereiden työmarkkinatutkimuksen mukaan freelancereiden keskimääräiset tulot olivat isommat kuin koskaan aiemmin, laskutus 37 000 euroa ja verotettava tulo 29 000 euroa.

Syynä voivat olla pienentyneet toimitukset ja freetyön lisääntynyt kysyntä.

Käytännössä kaikki toimitukset ostavat freetyötä. Työn ostaminen (ja toki myös myyminen) on ammattitaitoa vaativa laji, mutta en ole ihan varma, onko toimitusten osaaminen ihan niin korkeatasoista kuin voisi toivoa.

Yritin kysellä tätä kirjoitusta varten muutamalta mediatalon pomolta, millaisia haasteita heillä tässä on ja miten ostavia toimittajia ja päälliköitä koulutetaan, mutta heillä oli muita kiireitä tai jäin vaille vastauksia.

JOSKUS VAIKUTTAA SILTÄ, että toimituksissa pidetään freetyön ostamisen tärkeimpänä kriteerinä halpaa hintaa.

Olen kerran käynyt sähköpostitse palkkioneuvottelukierroksen, jossa päätoimittaja nipisti ehdottamastani vastatarjouksesta vielä 25 euroa. Basaarimeininki on nöyryyttävää ja vie fiilistä työnteosta, mutta ihmetyttää myös, onko se tosiaan myös päätoimittajan ajan arvoista.

Yleisesti ottaen mediassa hymistään, että halpatyö ja yksinyrittäjien, kuten ruokalähettien, ansioista nipistäminen eivät tuo yhteiskuntaan niin sanotusti lisää hyvää. Freelancerin palkkiopyyntöihin sen sijaan saatetaan suhtautua kuin ne olisivat yläkanttiin arvioituja lähtöhintoja, joita on aina varaa hilata vielä vähän alaspäin.

Hankaliin tilanteisiin joutuvat myös ne freelancerit, jotka sekä kuvaavat että kirjoittavat. Voisi kuvitella, että multitalenttius olisi alalla etu. Useimmiten se vaikuttaisi kuitenkin olevan taloudellinen haitta. Ostajat yrittävät saada tekstiä ja kuvia pienemmällä yhteishinnalla kuin kahdelta toimijalta erikseen tilattuna.

Erästä freetä toimitus kehotti työntekovaiheessa ”painottamaan” jompaakumpaa niin, että palkkio tuntuisi kohtuullisemmalta.

”Kyselin hinnoista yhdeltä toiselta freenä kirjoittavalta toimittajalta ja hän sai pelkästä tekstistä saman palkkion kuin millä olin suostunut tuolloin vähän noviisina tekemään omat jutut kuvineen.”

Markkinataloudessa muistutetaan, että on oma syy, jos myy osaamistaan liian halvalla. Freeoppaat ja tämäkin lehti ovat täynnä hyviä neuvoja ja vinkkejä siitä, kuinka ei kannata alihinnoitella omaa työtään. Mutta jos mitään varsinaisia neuvotteluja ei ole, ei vinkeillä tee mitään.

Ala on Suomessa pieni ja ostajat ovat jättimäisiä yrityksiä yksittäisiin työnsä myyjiin verrattuna. Se tekee neuvotteluasetelmasta nimellisen.

Liiton freeosastolla on netissä *Freetyön ostajan opas*, mutta se on niukka ja vanhentunut. Sopimuspohjaluonnokset ovat vuodelta 2012. Siellä myös neuvotaan hinnoittelemaan työ sen perusteella, millaisia käyttö- ja julkaisuoikeuksia myy, vaikka alalla on ollut jo toistakymmentä vuotta käytäntönä, että kirjoittava toimittaja joutuu myymään kaikki oikeutensa tekstiin yhdellä kertakorvauksella.

Journalistiliitosta kerrotaan, että mallisopimuksia päivitetään parhaillaan.

SUOMALAISESSA MEDIASSA ON suhteellisen uusi tilanne, että freetyön ostamisesta on tullut näin yleistä. Siksi käytännöt briiffata, editoida ja viimeistellä freelancereiden juttuja saattavat noudattaa samaa kaavaa kuin toimituksessa istuvien kanssa. Freelancerin aika on kuitenkin eri tavalla maksullista kuin kuukausipalkkaisen toimittajan.

”Hyvin usein kirjoittava toimittaja joutuu säätämään välissä myös kuvaukseen liittyvissä asioissa, vaikka olisi tehnyt haastattelun oman juttunaan. Eli viestittelet haastatellun ihmisen ja toimituksen välillä, mikä paikka sopii kuvaukseen ja milloin kuvaus osapuolille sopisi.”

Toisinaan toimituksista toivotaan, että freelancer menisi paikan päälle juttupalaveriin, koska on kiva tavata kasvokkain. Ani harvoin palavereita voi kuitenkaan leipoa mukaan laskutukseen.

”Uskon, että alan rakenteet ovat vieläkin liikaa vakkaritoimittaja-ajassa. Kuukausipalkkaisena hiominen ja pyörittely ja ’teepä vielä näin ja näin’ kuuluvat työaikaan. Friikun tilanne on toinen.”

Eräs freelancer arvioi, että kokemuksen puute aiheuttaa epäselviä tilanteita, joissa toimitus pyytää freetä tekemään lisätyötä ennakkoon sovitulla palkkiolla. Se ei tarkoita normaaleja editointikierroksia, vaan esimerkiksi lisää haastateltavia tai kainalojuttu, josta ei alun perin ollut puhetta. Moni kyllä kertoo saaneensa näistä pyydettäessä myös lisäkorvausta.

Yleinen kokemus on myös se, että juttupaikkojen kiinteät palkkiot on arvioitu toimituksissa sen mukaan, kuinka paljon juttujen kirjoittamiseen menee aikaa. Sen sijaan haastateltavien etsiminen, taustatöiden ja haastattelujen tekeminen ja lähdekirjallisuuden lukeminen eivät välttämättä mahdu mitenkään siihen aikaan, mitä palkkio kattaa.

”Tavallista on, että juttutilauksessa toiveet teemaa varten ovat tarkat: tällainen ja tällainen keissi ja asiantuntijat. Varsinaisesti työstä, joka juuri oikeiden tyyppien löytämiseen kuluu, ei makseta mitään, vaan juttupalkkio perustellaan merkkimäärän mukaan.”

Valokuvaajilta saatetaan pyytää ”samalla” videokuvaa, kun he kuvaavat still-kuvia.

”Valokuvaajien keskuudessa on viime aikoina herättänyt keskustelua toimituksista yhä useammin tuleva pyyntö tehdä still-keikalta videoita ’siinä samalla’, ilman lisäkorvausta. Videoiden tekeminen toki onnistuu, mutta teettää poikkeuksetta lisätyötä sekä kuvaustilanteessa että editointivaiheessa jälkikäteen pelkkään still-keikkaan verrattuna. Iso lehtitalokonserni kertoi hiljattain, että tästä eteenpäin pitäisi kuvata keikoilta aina myös videoita ja yleisenä periaatteena on, ettei mitään lisäkorvausta tästä lisätyöstä ole mahdollista maksaa.”

Olen myös huomannut, että kuukausipalkkaiset toimittajat saattavat verrata juttupalkkioita suoraan omaan kuukausipalkkaansa. Palkan sivukulut eivät tietysti välttämättä kosketa, kun työnantaja huolehtii niistä. Ehkä pikkuisen laajempi yleissivistys aiheesta ei kuitenkaan haittaisi, varsinkin jos on itse ostamassa freetyötä.

Jos toimittajan keskiansio on noin 3900 euroa kuukaudessa, siihen päästäkseen, palkansaajan kanssa samansuuruista eläketurvaa kerryttääkseen freelancerin olisi laskutettava noin 8000 euroa kuukaudessa.

”Kerran minulle ilmoitettiin palkkio noin-summana eli ’noin 700 euroa’ ja sitten pudotettiin se 50 euroa alemmaksi, kun juttu valmistui, vaikka juttu oli kuulemma hyvä.”

TIETYSTI MEIDÄN FREELANCEREIDENKIN myyntiosaamisessa on petrattavaa. Meitä on alalla hyvin monenlaisia, osa enemmän liiketaloudellisesti orientoituneita, osa vähemmän.

Kun myy omin pikku kätösin laatimiaan hengentuotteitaan, hintojen polkeminen saattaa välillä mennä vähän liikaa tunteisiin. Pitäisi osata ottaa etäisyyttä, ajatella laskelmoivammin ja suhteuttaa työhön käytetty aika siitä maksettuun palkkioon.

Olen miettinyt, onko journalismin alihankinta kuitenkin vain sama asia kuin rakennussiivouksen ostaminen edullisimmalta tarjoajalta. Miksi sen pitäisi edes olla jotenkin muunlaista? Vai pitäisikö alalla puhua enemmän siitä, miten työn hinnan tinkaaminen vaikuttaa journalismin laatuun, kun yhä suurempi osa siitä teetetään freelancereilla?

Tuskin kovin moni freelancer tai freelancetyön ostaja toivoo kanssakäymiseen lisää byrokratiaa tai jäykempiä käytäntöjä. Lisää tietoa sekä ammattimaisuutta ostamiseen ja myymiseen sen sijaan voisi toivoa puolin toisin. Ja myös avointa keskustelua, jossa tämä ala ei läheskään aina vaikuta olevan kovin esimerkillinen.

Sami Koiviston työtä on pohtia, miten Ylen journalisteja suojataan verkkohäirinnältä. Presidentinvaalien alla hän joutui taas itse sen kohteeksi.

Seblewongel Tariku, teksti ● Eeva Anundi, kuva

Kun ryöpytys alkoi, **Sami Koivisto** tunsi olonsa hämmentyneeksi.

”En ole koskaan kohdannut niin voimakasta hyökkäystä, vaikka olenkin nähnyt paljon. Etenkään en ole ollut tilanteessa, jossa hallituspuolueen edustajat toimivat näin.”

Ylen vuorovaikutuspäällikkönä työskentelevä Koivisto joutui laajan verkkohäirinnän kohteeksi sen jälkeen, kun hän kommentoi eduskunnan puhemiehen ja perussuomalaisten presidenttiehdokkaan **Jussi Halla-Ahon** Yleä koskevia kannanottoja.

Jatkuva verkkohäirintä on ollut henkisesti hyvin kuomittavaa. Häirintä on vaikuttanut Koiviston uniin ja aiheuttanut tunteen eristetyksi joutumisesta.

”Kauheiden viestien ja valheiden kohteena oleminen on vaikeaa”, Koivisto sanoo.

Koivisto jakoi 9. tammikuuta X:ssä Yleisradion hallituksen puheenjohtajan **Matti Apusen** kirjoittaman vastauksen Halla-ahon väitteisiin siitä, että Yle levittää ”vasemmistopropagandaa” ja että yhtiön budjettia pitäisi leikata ”mädännäisyyden” ja ”korruption” torjunnan vuoksi.

”Minkälaisen maan presidentti toimisi kuin presidenttiehdokas Halla-aho puhuessaan vastuullisesta mediasta? Ei ainakaan demokraattisen”, Koivisto kirjoitti linkin saatteeksi.

Siitä alkoi asiattomien viestien tulva.

Koivisto sai muutamassa päivässä tuhansia kriittisiä viestejä, joista monet olivat alatyylisiä. Viestejä lähetettiin runsaasti myös Ylelle. Osa viesteistä oli epäsuorasti uhkaavia.

”Sadoissa viesteissä minulle vaadittiin potkuja. Joissakin viesteissä puhuttiin kuolemastani. Eräässä viestissä esimerkiksi kirjoitettiin, että demokraattista olisi, jos minut hirtettäisiin torilla”, Koivisto sanoo.

Koivistoon kohdistuvaan ankaraan kritiikkiin osallistuivat myös poliitikot, kuten kokoomuksen kansanedustaja **Tere Sammallahti** ja perussuomalaisten eduskuntaryhmän puheenjohtaja **Jani Mäkelä**. Tämä syytti Koivistoa ”Yle-propagandistiksi”. Puolueen verkkolehti *Suomen Uutiset* teki Koivistosta erittäin kriittisen jutun, jonka Koivisto kokee osaksi hyökkäystä.

”Tulkintani on, että yleisemmällä tasolla tässä hyökättiin Yleä vastaan osana presidentinvaalikampanjaa ja että henkilöön

> ”Kauheiden viestien ja valheiden kohteena oleminen on vaikeaa.
>
> Sami Koivisto, Ylen vuorovaikutuspäällikkö

Ylen vuorovaikutuspäällikkö Sami Koivisto löytää rauhan esimerkiksi yhdessä koiran kanssa tehdyistä juoksulenkeistä metsässä. "Sulon rakkaudella tarjoama 'tuki' on aina yhtä suoraviivaista, luonnollista, syvää ja horjumatonta, olipa minua häiritty tai ei. Parempaa en voisi toivoa", Koivisto sanoo.

menevällä tasolla pyrittiin vaientamaan epämieluisa mediatyöläinen."

KOIVISTO ON TYÖSKENNELLYT Ylen vuorovaikutuspäällikkönä vuodesta 2017 lähtien. Hän on roolissaan ensimmäinen. Koiviston työtä on vahvistaa vuoropuhelua yleisön ja toimittajien välillä, mutta myös löytää ratkaisuja journalisteihin kohdistuvaan verkkohäirintään.

"Pyrin yhteistyössä muiden Ylen asiantuntijoiden kanssa kehittämään parhaita mahdollisia tapoja tukea toimittajiamme ja luoda ohjeita luomaan ohjeita ja toimintamalleja häirintätilanteiden varalle."

Koiviston mielestä häiritsijöiden tavoite on saada toimittaja lopettamaan kirjoittamisen niistä aiheista, joista esimerkiksi poliitikko ei pidä – saada siis toimittaja sensuroimaan itseään.

Journalistit ovat tottuneet ajattelemaan, että heidän pitäisi olla "paksunahkaisia". Asiattomia viestejä pitäisi vain kestää, koska tekee julkista työtä.

Tästä Koivisto on eri mieltä.

"Paksun nahan korostaminen voi olla haitallista. Olennaista on luoda ilmapiiri, jossa toimittajat voivat avoimesti keskustella työhön liittyvistä uhista ja huolista. Se edistää luottamuksen ja kollegoiden tukemisen kulttuuria työpaikoilla."

Koiviston mielestä toimittajien ei pitäisi hyväksyä häirintää osana normaalia työtään.

"Se ei ole normaalia."

Koivisto sanoo, että Yle kehittää jatkuvasti omaa tukijärjestelmäänsä. Siihen kuuluu työturvallisuudesta huolehtiminen, häirintään ja uhkiin varautuminen ja koulutus, työterveyden palvelut ja keskustelutuki.

"Tavoitteenamme on luoda ympäristö, jossa huolista keskusteleminen on helppoa ja kannustettavaa. Olipa häiritseväksi koettu tilanne iso tai pieni, haluamme, että henkilöstömme tuntee voivansa hakea tukea epäröimättä", hän lisää.

TAMMIKUINEN VERKKOHÄIRINTÄ yllätti Koiviston, vaikka hän on joutunut häirinnän kohteeksi useasti. Koivisto on esimerkiksi kohdannut sovittelussa kasvokkain henkilön, joka toivoi anonyymillä keskustelupalstalla Koiviston perheen tappamista. Hän on myös käynyt oikeutta erästä häiritsijäänsä vastaan: tämä sai kunnianloukkaustuomion vuonna 2022.

Koiviston mukaan demokraattisessa yhteiskunnassa journalistien pitää saada ilmaista näkemyksiään vapaasti ja kritisoida esimerkiksi niitä, jotka tavoittelevat maan korkeinta virkaa.

Halla-ahon lausuntoon hän otti kantaa, koska halusi puolustaa toimittajien sananvapautta. Hänen mielestään on myös tärkeää, että suomalaiset ymmärtävät vallankäytön rajoja. Ylen rahoituksesta päättäminen tai sen journalismiin puuttuminen eivät kuulu presidentin tehtäviin.

Koiviston lausunto tulkittiin julkisessa keskustelussa poliittisena kannanottona yhtä ehdokasta vastaan.

"Kommenteissani ei ole mitään poliittista. Toimittajataustaisella henkilöllä on oltava vapaus osallistua vallanpitäjien tekemisistä käytävään kriittiseen keskusteluun myös silloin kun keskustelu koskee henkilön omaa työnantajaa", Koivisto sanoo.

"Tämä tapaus osoittaa, että tiettyä presidenttiehdokasta ei joidenkin mielestä saisi kritisoida ja jos häntä kritisoidaan, siihen puututaan rajuilla keinoilla."

Häirinnän kohteena Koivisto koki asemansa tukalaksi. Mitä tahansa hän teki tai sanoi, se oli aina väärin.

Kun hän päätti pysyä hiljaa, *Suomen Uutiset* arveli 16. tammikuuta julkaistussa jutussaan Ylen puuttuneen työntekijänsä käytökseen somessa.

"En ollut hiljaa siksi, että Yleltä olisi kommentteihini puututtu – niin ei ole tehty – enkä siksi, että pelkäisin. Olin hiljaa, koska tiedän työni kautta, että massiivisen maalituksen kohteena oleminen on terveysriski", Koivisto sanoo.

"En kadu keskusteluun osallistumista enkä sen kautta häirinnän esiin nostamista, vaikka yöunet välillä menivät, enkä hyväksy kritiikkiä, joka pyrkii vaientamaan minut. Meidän on voitava olla avoimia journalismin uhkien ja haasteiden suhteen jotta voimme puolustaa sitä. Tein sen, mitä tunsin tarpeelliseksi tehdä."

Hän korostaa myös kollegoiden kanssa käytyjen avointen keskustelujen tärkeyttä.

"Ei ole heikkouden merkki, että joutuu häirinnän kohteeksi ja haluaa puhua siitä", Koivisto sanoo.

Entistä ammattimaisempi joukko tekee uutismaista sisältöä perinteisen median ulkopuolella. Ville Mäkipelto, Rami Kurimo ja Evita Lestinen hyppäsivät tuntemattomaan tehdäkseen oman näköistään mediaa.

Veikko Eromäki, teksti ● Kaisu Kaplin, kuva

Vuonna 2019 julkaistun Youtube-videon nimi on *10 Suomen suojelluinta ihmistä*. Dramaattinen musiikki pauhaa videon taustalla, kun miesääni esittelee itsensä ja siirtyy nopeasti asiaan. Kotikutoinen kuvakerronta esittelee listan henkilöitä, muun muassa Suomen puolustusvoimien komentajan, Suomen EU-komissaarin sekä **Cheekin**.

Youtube-videoille ominaisesti lista on kasattu mielivaltaisesti, mutta tekijä esittää ”suojelluimmista ihmisistä” knoppitietoa, jonka eteen on pitänyt nähdä vaivaakin: Yhdysvaltain Suomen-suurlähetystön työntekijälistalla on neljä upseeria, Suomen pääministeri liikkuu S-sarjan erikoisvalmisteisella Mercedes-Benzillä.

Videota on katsottu yli 500 000 kertaa.

Äänessä videolla on **Ville Mäkipelto**, 35. Muun muassa opettajana työskennellyt teologian tohtori ja psykologi tekee Youtubeen videoita, joissa hän listaa raflaavaa triviatietoa, kertoo historian merkkihetkistä ja taustoittaa ajankohtaisia tapahtumia.

Mäkipelto arvioi, että hänen videoitaan katsovat paljon sellaiset ihmiset, jotka eivät juuri seuraa perinteistä mediaa. He näkevät verkossa vilaukselta otsikoita ja sotakuvastoa, mutta haluavat ”jonkun tutun tyypin” taustoittamaan tapahtumia.

”Eihän tässä tarvitse enää avata mtv/ylehölynpölyä kun katselee Villen videoita”, eräs käyttäjä kommentoi Israelin ja Hamas-terrorijärjestön konfliktia käsittelevään videoon lokakuulta 2023.

> ”Aika hassua sanoa, mutta en itse luottaisi Youtube-videoihin.
>
> Ville Mäkipelto, tietotubettaja

”Sinänsä hauska kommentti, kun siinä luetellaan ne lähteet joiden varassa minäkin olen”, Mäkipelto sanoo.

Hän pohtii, että ihminen voi ottaa saman asian vastaan eri tavalla riippuen siitä, onko kertojana mediatalo vai yksityishenkilö.

MÄKIPELTO SYVENTYI englanninkielisiin tubesisältöihin kymmenisen vuotta sitten. Hän tykästyi informatiivista sisältöä tekeviin ”tietotubettajiin” ja päätti itsekin kokeilla vastaavien videoiden tekemistä.

Nyt Mäkipellolla on Youtubessa 200 000 seuraajaa. Uusia videoita ilmestyy pari viikossa, lisäksi Mäkipelto tekee esimerkiksi Tiktokiin lyhyempiä videoita. Mäkipellon Youtube-videot saavat yleensä noin 20 000–100 000 katsomiskertaa, suosituimmat puolisen miljoonaa.

Mäkipelto kertoo tienaavansa videoilla enemmän kuin mitä tienaisi koulutuksensa mukaisissa opettajan tai tutkijan töissä. Ansaintamalli perustuu Youtube-videoissa esitettäviin mainoksiin sekä kaupallisiin yhteistöihin.

”Teen yhteistyötä sisältööni sopivien brändien kanssa. Makkaravalmistajaa en saa tungettua luontevasti mukaan, äänikirjapalvelu taas sopii oikein hyvin.”

Mäkipelto tekee videonsa journalistin ottein: hän käyttää vain luotettavia lähteitä ja tekee kommenttikenttään korjausmerkinnän, jos videoon eksyy virhe.

”Teen käytännössä ihan samaa työtä, mitä toimittajat tekevät. Minulla on opettajan ja tutkijan taustat, ja tämä on yhtä lailla tiedonvälittämistä. Vaadin itseltäni paljon ja pyrin totuudenmukaisuuteen.”

Mäkipellon alusta ei sinänsä tätä vaadi.

”Aika hassua sanoa, mutta en itse luottaisi Youtube-videoihin.”

Mäkipelto epäilee, etteivät perinteiset mediatalot tarjoa tekijälle sellaista vapautta, jota hän tarvitsee.

Tietotubettaja Ville Mäkipellon mukaan Youtuben mainonnan sääntöjen kiristämistä joutuu miettimään videoita tehdessä. "Jos käsittelen esimerkiksi sotahistoriaa, terrori-iskuja tai muita väkivallantekoja, niin liian rankat yksityiskohdat pitää jättää pois, jos haluaa mainosten pyörivän videoilla."

”Youtubessa pystyn tarttumaan asioihin nopeasti. En tarvitse mitään tiimiä videon tekemiseen. Kukaan ei sano että ’tämä on mielenkiintosta, tee tästä’, vaan päätän asioista itse.”

EI PÄÄTOIMITTAJAA, EI portinvartijoita. Siinä on Mäkipellon mukaan Youtuben voima ja heikkous: kuulumattomiin jääneet pääsevät ääneen. Tosin niin pääsevät myös ekstremistit ja trollit.

Tämä voi kuitenkin olla muuttumassa. Somealustat kiristävät otettaan sisällöstä, osin mainostajia miellyttääkseen, osin lakimuutosten takia. Elokuussa 2023 EU-alueella tuli voimaan digipalvelusäännös (DSA), joka koskee 19 isointa digialustaa, muun muassa Facebookia ja Googlea.

> ”Lääkis jäi kesken, kun innostuin podcastista ja yrittäjyydestä.
>
> Rami Kurimo, Puheenaihe-podcastin juontaja

DSA:n tarkoitus on vähentää alustoilla esiintyvää laitonta sisältöä ja disinformaatiota sekä tehdä mainostuksesta läpinäkyvämpää. Jos alusta epäonnistuu DSA:n noudattamisessa, EU voi määrätä toimijan maksettavaksi sakon, joka voi vastata jopa kuutta prosenttia yhtiön liikevaihdosta.

”Villin internetin aika on ohi. Some saattaa lähentyä perinteisiä medioita sääntelyn takia”, Mäkipelto sanoo.

RAMI KURIMO, 36, ja **Leevi Leivo**, 27, ovat vuodesta 2018 tehneet Youtubeen ja podcast-alustoille *Puheenaihe*-podcastia. Haastatteluissa ja useamman vieraan keskusteluissa on käynyt tutkijoita, politiikan ja media-alan vaikuttajia sekä julkisuuden henkilöitä **Mika Aaltolasta Laura Saarikoskeen**, **Syksy Räsäsestä Milan Dehghaniin** ja **Jari Ehrnroothista Saara Huhtasaareen**.

Kurimo ryhtyi sisällöntuottajaksi vuonna 2015 pakolaiskriisin tulehduttamassa keskusteluilmapiirissä. Suomalaisten ”huudellessa poteroistaan” Kurimo mietti, voisiko hän itse luoda rakentavampaa vuoropuhelua.

Viime vuonna *Puheenaihe* oli Ylen mukaan suoratoistopalvelu Spotifyn kymmenenneksi kuunnelluin podcast Suomessa. Se oli myös ainoa ”uutisellinen” podcast listan kärkikymmenikössä 4. sijan *Urheilucastia* lukuun ottamatta.

”Lääkis jäi kesken, kun innostuin podcastista ja yrittäjyydestä. Lääkärinähän tienaisin paljon paremmin, mutta nyt olemme olleet Puhemediassa vuoden ajan kassavirtapositiivisia”, Kurimo sanoo.

Kurimon mukaan kaksikko maksaa palkkaa itselleen toistaiseksi niin vähän kuin pystyy. He investoivat kaiken liikenevän rahan toiminnan kasvattamiseen.

Puheenaihe tienaa Youtuben ja podialustojen mainosupotuksista, fanituotteista ja kaupallisista yhteistöistä. Suomalainen kryptovaluuttojen välitys- ja sijoituspalvelu mainostaa tuoreimpien jaksojen kuvauskentässä. Kurimon mukaan luvassa on lisää myös juontajien itse jaksojen sisään puhumia mainoksia.

PUHEENAIHE PYRKII intohimoisen tiukasti tasapuolisuuteen ja sananvapauteen. Kurimon mukaan tavoite on välittää todenmukainen kuva siitä, miten eri tavoin ajattelevia ihmisiä Suomesta löytyy.

Juontajat ottavat jaksoissa usein rauhallisen sivuroolin ja antavat vieraiden puhua keskeytyksettä. Haastateltavaksi kelpaa miltei kuka tahansa.

”En kokisi mielekkääksi kutsua vieraaksi esimerkiksi avoimen ihmisvihamielistä tai rasistista ihmistä. Näen kuitenkin tärkeäksi haastaa valta-asemassa olevia tai valtaan pyrkiviä ihmisiä riippumatta näiden poliittisista mielipiteistä.”

Tarkoitus ei ole tuottaa kiihkeitä väittelyitä tai levittää kohahduttavan outoja näkemyksiä. Kurimon mukaan tavoite on ”tuoda eri näkökulmia esille ja samaan aikaan pitää keskustelu rauhallisena”.

Aina se ei onnistu. Esimerkiksi Israelia ja Gazaa käsittelevä jakso kosmologi ja kansalaisaktivisti Syksy Räsäsen ja kansanedustaja **Atte Kalevan** (kok.) kanssa meni vieraiden päällepuhumiseksi. Kurimo ja Leivo pitivät jakson jälkeen kehityskeskustelun, jossa päätettiin terästää juontajan asemaa puheenvuorojen jakajana.

Kurimo uskoo, että laadukkaalle journalismille on aina kysyntää. Intohimoisesti markkinoista puhuvan podcastaajan mielestä paras ja kustannustehokkain mediatuote voittaa. Eritoten kustannustehokkuus on podcastien etu, Kurimo sanoo.

”Vapailla markkinoilla podit kilpailevat keskenään, ja journalistisesti laadukkainta sisältöä tekevät menestyvät parhaiten.”

Journalistisen laadun takeena Kurimo kertoo näkevänsä esimerkiksi hyvän oikaisukäytännön. JSN:n jäsenyyttä ei *Puheenaihe* ole vielä hakenut, ei toisaalta sulkenut mahdollisuutta poiskaan. Ensin kaksikko ajatteli yrittää luoda oman mallinsa virheiden korjaamiseen.

”Meidän tavoitteena on kehittää mahdollisimman avoin, läpinäkyvä ja laadukas itsesäätelymekanismi, johon yleisö voi osallistua”, Kurimo kaavailee.

MIMMIT SIJOITTAA ON itsenäinen mediatalo, joka tuottaa nuorille talous- ja lifestyleaiheisia nettiartikkeleita, somesisältöjä ja tapahtumia.

Nuoriin keskittyminen tarkoittaa päätoimittaja **Evita Lestisen**, 25, mukaan leikkisää ympäristöä ja hauskaa tekemistä, yleisön puhuttelemista samalta tasolta sekä epäformaalia kieltä. Esikuviksi Lestinen nimeää *Yle Kioskin* ja *HS Vision*.

Mimmit sijoittaa alkoi vuonna 2019 sijoittamisesta ja talousaiheista kiinnostuneiden nuorten naisten afterwork-tapahtumista ja laajeni blogin kautta verkkomediaksi. Vuonna 2022 liikevaihto oli 284 000 euroa. Tulosta se teki 46 000 euroa.

Kirjallisuudentutkimusta ja viestintää opiskellut Lestinen pitää itseään toimittajana. Hänen työtänsä ohjaavat ”vahvat kirjoitus- ja viestintätaidot, tutkiva ote, objektiivisuus, eettisyyteen sitoutuminen” sekä ”luovuus ja idearikkaus”. Perinteiset mediatalotkin ovat olleet yhteydessä. Ne ovat kysyneet vinkkejä nuorten tavoittamiseen ja tarjonneet töitäkin.

”Aloitimme oman sivuston siksi, että riittävän hauskoja, inspiroivia, meidän näköisiämme medioita ei ollut. Aukko piti täyttää.”

Lestisen arvion mukaan *Mimmit sijoittaa* -tekijät olisivat tienanneet koulutuksensa mukaisissa palkkatöissä enemmän, mutta ystävät, vapaus ja mielenkiinnon kohteet menivät vakaiden tulojen edelle.

Lestisen mukaan merkittävin tulonlähde ovat mainostajat, mutta rahaa tulee sisään myös puhujakeikoista, tapahtumista ja oheistuotteista, kuten *Mimmit sijoittaa* -kalenterista.

Yhteistyökumppanit ja nuorekkaat aiheet iskevät välillä yhteen. Lestisen mukaan kannabis- ja psykedeelimarkkinoille sijoittamisesta kertonut juttu oli liikaa eräälle potentiaaliselle yhteistyökumppanille, joka vetäytyi ”diilistä viimeisillä metreillä” ja vei merkittävät tienestit mukanaan.

”Parhaan käsitykseni mukaan psykedeelejä käsitellyt juttu oli tälle suomalaiselle järjestölle liian provosoiva. Korostan, että artikkeli oli täysin asiallisesti ja ammattimaisesti toteutettu.”

Mimmit sijoittaa -sisältö elää jatkuvassa muutoksessa. Suosittu podcast lopetti kahden perustajajäsenen **Hanna Tikanderin** ja **Pia-Maria Nickströmin** ajankäyttöhaasteista johtuen. Tällä hetkellä kiirettä aiheuttaa muun muassa Lestisen ja Nickströmin yhdessä työstämä sijoittamisesta kertova tietokirja.

Lisäksi edessä on työtä mediatalon aseman vakiinnuttamisen eteen, myös mahdollisesti *Mimmit sijoittaa* -sisällön vieminen JSN:n itsesääntelyn piiriin.

”Ei ole varsinaisesti mitään syytä, miksei tätä ole jo tehty. Ei olla vaan saatu aikaiseksi lähettää hakemusta!”

Suomen Journalistiliitto hakee

JOURNALISTILLE PÄÄTOIMITTAJAA

joka johtaa lehden toimitusta ja liiton viestintää.

Etsimme kunnianhimoista ammattilaista, joka haluaa osallistua suomalaisen journalismin ja media-alan kehittämiseen. Arvostamme kokemusta ja näkemystä journalismista sekä viestinnän osaamista. Journalistiliiton toiminnan ja jäsenistön tuntemus auttaa sinua työssäsi.

Päätoimittaja on sananvapauslain tarkoittama Journalistin vastaava päätoimittaja. Hänen johtamaansa viestintäyksikköön kuuluvat Journalistin viisihenkinen toimitus ja liiton tiedottaja. Päätoimittaja kuuluu Journalistiliiton toimiston johtoryhmään.

Toivomme, että

Olet osaava journalisti ja tunnet vetoa viestinnän kehittämiseen.

Olet innostava esihenkilö ja hallitset vuorovaikutuksen eri tilanteissa.

Hallitset budjetoinnin ja freelancetöiden hinnoittelun.

Tunnet Journalistiliiton toimintaa.

Hallitset digitaalisen julkaisuympäristön ja sosiaalisen median.

Osaat visioida tulevaisuuden uudistustarpeita.

Lisäksi arvostamme

Kokemusta suurten kokonaisuuksien hallinnasta.

Kielitaitoa, erityisesti sujuvaa ruotsin kielen hallintaa.

Verkostoja, jotka tukevat työtäsi – ja kykyä luoda uusia kontakteja.

Kykyä ylläpitää rentoa tunnelmaa kiireisissäkin työtilanteissa.

Jätä hakemuksesi palkkatoiveineen 18. helmikuuta 2024 mennessä sähköpostilla osoitteeseen: rekrytointi@journalistiliitto.fi.

Lisätiedot: Puheenjohtaja Hanne Aho (p. 050 525 4345) ti 13.2. kello 14–16 ja ke 14.2. kello 9–11.
Vt. päätoimittaja Manu Marttinen (p. 050 310 3036) ke 14.2. kello 11–13 ja to 15.2. klo 10–12.

SUOMEN JOURNALISTILIITTO
FINLANDS JOURNALISTFÖRBUND

100 1924 – 2024 JOURNALISTI

Journalistiliiton julkaisema ammattilehti Journalisti vaalii laadukasta journalismia, sanavapautta ja alan parhaita perinteitä. Journalistiliitto on 14 000 jäsenen itsenäinen ammattiliitto, joka valvoo jäsentensä aineellisia ja ammatillisia etuja.

När ska experter få betalt då de kommenterar i radio och tv?

Marcus Floman, text ● Jussi Vierimaa, foto

När du slår på tv:n eller radion i samband med ett viktigt politiskt val – då är experternas analys en given del av både valsändningarna och den övriga rapporteringen kring valet.

Ta forskardoktor **Oscar Winberg** som exempel. Han har under senare år blivit Svenska Yles mest anlitade USA-expert. Under det pågående stora valåret analyserar Winberg primärvalen, **Trump** och hotet mot demokratin.

Men i vilken roll är Winberg i Yle-studion? Är han där för att förverkliga ”universitetens tredje uppgift”, att som expert ge intervjuer och samverka med samhället, eller betalas han ett arvode av Yle?

Svaret borde finnas i Yhtyneet-avtalet, ett kollektivavtal mellan Yle och åtta fackförbund. Avtalet slår bland annat fast vilka arvoden som gäller för frilansjournalister – och i vissa fall – för experter.

Ett tydligt exempel är just valsändningar. När en expert deltar med analyser i en valsänding betalar Yle en ersättning, eftersom experten i så hög grad deltar i programproduktionen.

Men hur är det med intervjuer kring samma tematik i andra program? Frågan går till **Stefan Winiger** som är ansvarig producent för *Nyhetspodden* och *Slaget efter tolv* på Yle Vega.

”*Slaget efter tolv* och *Nyhetspodden* är delar av nyhetsverksamheten och där är grundprincipen att vi inte betalar för intervjuer. I de sammanhangen svarar experten utifrån sitt kunskapsområde utan att behöva förbereda sig speciellt”, säger Stefan Winiger.

OSCAR WINBERG, FORSKARDOKTOR vid Åbo universitet, har sedan 2016 medverkat som expert i Yles program på svenska och finska.

Första gången han intervjuades var det för *Politiikkaradio* – temat var USA:s primärval.

Då var Winberg doktorand vid Åbo Akademi och hade stipendiefinansiering för sitt forskarjobb.

”Det var inget snack om någon ersättning. Min uppfattning är att direkta kommentatorsuppdrag hör till mitt jobb och är kopplade till universitetets tredje uppgift.”

Senare har Oscar Winberg fått arvoden bland annat för medverkan i längre sändningar om amerikanska presidentval och mellanårsval. Han fick också arvode då han medverkade i **Anna Bäcks** podcastserie *USA och Trump – mot valet 2020*.

Winberg har kommenterat amerikansk politik för Yle antingen som stipendieforskare eller som anställd med lön. Därför ser han kommenterandet utan ersättning som en naturlig del av jobbet. Men han önskar att det alltid är tydligt om en expert medverkar i ett program med eller utan ersättning.

Winberg kommer nämligen ihåg enstaka fall i slutet av 2010-talet då han fick betalt i efterhand efter perioder då han kommenterat USA intensivt i olika program.

Särskilt en händelse minns han väl.

”Jag hade kontaktats av flera olika producenter för att kommentera USA på radio och i TV. Efter att dåvarande redaktionschefen stött på mig upprepade gånger i Yles korridorer fick jag till slut frågan ’nog får du väl betalt för det här’.”

”Det blir ju lite av en ad hoc känsla över det hela – att när kommenterar jag som forskare på arbetstid och när betalas ersättning.”

Anna Forth, redaktionschef på Svenska Yle – varför har en inbjuden expert betalats i efterhand, efter att ha gett flera korta nyhetskommentarer?

”Jag känner inte till detaljerna kring de här fallen, men i regel betalar vi inte för intervjuer. Antalet intervjuer har mindre betydelse – utan det är typen av arbete som avgör – och det måste avgöras från produktion till produktion”, säger Anna Forth.

Forth vill inte kommentera överenskommelser som gjorts då hon inte var inblandad men konstaterar att Svenska Yle följer Yhtyneet-avtalet i alla produktioner.

Oscar Winberg efterlyser för sin del en diskussion om saken i den akademiska världen.

”Inom universitetsvärlden uppmuntras forskare att samverka med det övriga samhället, men det förs knappt alls någon diskussion om hur medieuppträdanden ska gå till eller hur det är med ersättningar.”

Winberg tror att en livligare diskussion om villkoren för ersättningar skulle gynna särskilt forskare som ännu inte deltagit i radio- och TV-program.

”Särskilt med tanke på unga doktorander och forskare utan stadig finansiering skulle det vara viktigt att öppet tala om spelreglerna och ersättningsfrågor”, säger Winberg.

Också Yle välkomnar en diskussion.

”Vi vill att det finns en öppenhet och transparens i förhållande till experter, så att det är tydligt när vi betalar ersättning och när vi inte gör det”, säger Anna Forth.

ÄVEN ANDRA YRKESGRUPPER, som författare, kan ibland få betalt för att medverka i Yles produktioner.

”Vi brukar rekommendera författarna att begära arvoden – i synnerhet om förberedelserna för ett program upptar flera timmar. Men det är många som tycker att det är jobbigt att fråga om arvoden”, säger **Hannele Mikaela Taivassalo**, ordförande för Finlands svenska författareförening.

Forskardoktor Oscar Winberg har inte aktivt bett om att få ersättning för att medverka i Yle-produktioner, han ser kommenterandet som en del av jobbet. Winberg efterlyser ändå en diskussion om när experter kan få ersättning. "Jag tror att det är ganska vanligt med oklarhet och osäkerhet i de här frågorna och jag antar att det är ännu värre på kulturfältet där det inte finns den här tanken att det ingår i ditt jobb."

Taivassalo minns när hon själv medverkade i Yle Vegas ordprogram *Ordet läcker*. Då frågade hon om arvode.

”Jag minns att det inte var en självklarhet att få ett arvode. Men det är helt klart en arbetsinsats som man borde få arvode för, eftersom man gör ett förberedande tankearbete och research innan programmet”, säger Taivassalo

Programmet *Ordet läcker* sänds i Yle Vega på söndagar. Programmet görs av produktionsbolaget Five Corners.

”Vi har i några fall betalat ersättning åt en gäst – det är inte uteslutet men vi har inte en så stor budget att vi alltid kunde bjuda in medverkande som vi kan betala”, säger **Markus Reiche** som är vd på Five Corners.

När ni knöt avtalet med Svenska Yle – blev det då tal om att det finns regler för när gäster kan ha rätt till ersättning?

”Nej, vi har inte separat pratat om det – men jag vet att det är en situation som kan uppstå. Vi tar ställning från fall till fall”, säger Reiche.

Är det mer upp till gästerna eller er, att ett eventuellt arvode förs på tal?

”Vi utgår från att det inte är något som vi betalar för, men sen om saken dyker upp till diskussion så funderar vi på det och pratar om arvodet.”

Yhtyneet-avtalet

- Avtal mellan Yle och åtta fackförbund om arvoden i Yles produktioner.
- Fackförbund som är parter i avtalet: Finlands Journalistförbund, Finlands svenska författareförening, Finlands översättar- och tolkförbund, Finlands radio- och tv-reportrar, Finlands facklitterära författare, Servicefacket PAM, Fackförbundet för teater och media, De högre tjänstemännen YTN
- När en sakkunnig å tjänstens vägnar, ger en "nyhetsaktig" intervju eller om en expert eller författare intervjuas om sin nyss utkomna bok betalar Yle i regel inte någon ersättning.
- Om en inbjuden expert för ett program har förberett ett utlåtande eller ett föredrag kring den egna branschen eller vetenskapen ska en ersättning betalas.

Ny Tids Janne Wass hoppas att Topeliuspriset ger tidningen nya prenumeranter

Lina Laurent, text ● Heli Saarela, foto

Ny Tids chefredaktör Janne Wass får Topeliuspriset 2024. Han har lett kulturtidskriften Ny Tid i tio år och har inga planer på att sluta än. "Det finns mycket jag vill göra, särskilt inom digitaliseringen."

Ny Tids chefredaktör **Janne Wass** är årets mottagare av Topeliuspriset. När vi träffas på tidningens redaktion i Kabelfabriken i Helsingfors är det ännu två dagar till prisutdelningen. *Ny Tids* webbplats toppas av Wass analys med rubriken *Är Halla-aho fascist?* (12 januari). I texten djupdyker Janne Wass i frågan om hur fascism kan definieras, om det är ärekränkning att påstå att någon företräder en viss ideologi och slutligen om riksdagens talman **Jussi Halla-aho** kan kallas fascist eller inte.

Den arga och stundvis hatiska kritik, som ofta riktas mot medier eller enskilda journalister som behandlar Sannfinländarna eller sannfinländska politiker på riksnivå, ser ut att ha uteblivit. I övrigt är det också rätt lugnt när det gäller hot eller hat mot tidningen – något som förvånar Wass. Han tror att det kan bero på att *Ny Tid* är en relativt liten svenskspråkig publikation – papperstidningens upplaga är 1650 exemplar. Tidskriften når sällan ut nationellt i finskspråkiga medier.

”De som det skulle kunna komma hot och hat från är i första hand Sannfinländarnas anhängare och personer från högerextremismen och högerpopulismen. Det är en rätt finskspråkig miljö och jag tror inte att de läser så mycket vänstermedier.”

Ett undantag är *Ny Tids* publicering av **Jeanette Björkqvists** omfattande granskning av sannfinländska riksdagsledamöters kopplingar till högerextremismen (9.11.2023) som fick stor spridning på webben.

”Då blev det tydligt hur välorkestrerade hoten och haten var. Alla inlägg, alla hot, allt hat och all trollning riktade sig mot Björkqvist och hennes Twitterinlägg. Det kom så gott som inga reaktioner vare sig på *Ny Tids* eget Twitterinlägg, Facebookinlägg eller på vår webbplats.”

EN ANNAN PUBLICERING fick ändå *Ny Tids* e-postkorg att svämma över av sura mejl. När tidningen publicerade den svenska tidskriften *Flammans* karikatyr av Turkiets president **Recep Tayyip Erdoğan** i februari 2023 ringde både redaktionstelefonen och Wass privata telefon oavbrutet.

”En massa arga finlandssvenskar ringde för att berätta hur vi går **Putins** ärenden och fäller Finlands Natomedlemskap.”

Ny Tids karikatyrpublicering nådde brett över nyhetströskeln i andra medier medan Björkqvists granskning inte gjorde det.

”Det var lite förvånande.”

Hur känns det att inte nå ut till en bredare publik i sådana fall?

”Det är lite frustrerande. Jag tycker att vi ofta har innehåll som skulle förtjäna mera uppmärksamhet. Både Yle och *Hufvudstadsbladet* kunde läsa *Ny Tid* lite aktivare.”

NÄR WASS INLEDDE sin journalistiska bana i början av 2000-talet var det inte särskilt målmedvetet. Han drömde egentligen om att bli teaterregissör.

”Jag ville aldrig bli journalist. När jag slutade gymnasiet tänkte jag att jag skulle bli teaterregissör, men olika personer övertygade mig om att först gå Soc&kom och få en riktig utbildning.”

Kärleken till skrivande var stark och Wass insåg att han gillade journalistik. Han märkte också att han klarade jobbet rätt bra och att det var förenligt med ett starkt samhällsengagemang.

Du personifierar *Ny Tid* och har rätt bra lyckats nå ut i offentligheten. Hur gör du?

”Jag tackar ja till det mesta och tänker att det är publicitet för *Ny Tid*. **Erik** (**Sjöholm**, ekonomiansvarig) har sagt att det alltid kommer ett par nya prenumeranter då jag syns i TV. Det bästa Topeliuspriset kan föra med sig är att vi får nya prenumeranter.” ●

En längre version av intervjun publicerades på Journalistens webbplats 17 januari 2024.

Janne Wass, 40

- Chefredaktör för *Ny Tid* sedan 2014.
- Jobbade tidigare som journalist vid Svenska Yle, *Hufvudstadsbladet* och *Åbo Underrättelser*.
- Studerade journalistik vid Svenska social- och kommunalhögskolan.
- Fick Topeliuspriset 2024 – det finlandssvenska publicistpriset.

Rätt eller fel att ta kontakt med anhöriga?

Är det etiskt korrekt att som journalist kontakta en som nyligen fått veta att hans anhöriga dött i en olycka? Det funderade jag på medan jag körde från Österbotten till Pallastunturi i midvintermörker och -kyla.

Två personer på långtur på skidor hade slagit larm då de plötsligt drabbats av hård vind på en farlig plats. Tyvärr gick det så illa att de hamnade i en lavin och omkom.

Jag kommer själv ihåg hur jag störde mig på felen i rapporteringen kring eftersöket av min far som försvann till havs 2008. Då var jag själv ute och letade med polis och gränsbevakning.

Just för att undvika faktafel och spekulationer tog jag kontakt med den anhöriga efter lavinen i Pallastunturi. Jag gjorde det via Messenger vilket gav honom en chans att ignorera min fråga. Men han svarade och vi fick kontakt.

Det handlade inte om att fråga lov, utan om att presentera mig som en av dem som kommer att berätta offentligt om det som hänt.

Kontakten hjälpte mig att ordna upp händelseförloppet och detaljerna i mina nyhetsrapporter. Ingen kommer någonsin att veta säkert vad som hände mellan larmet och lavinen men jag kunde åtminstone redogöra mer detaljerat om det jag visste.

I gengäld gav jag uppgifter till den anhöriga som själv inte var på plats vid eftersöket. Jag vet inte hur mycket han fick från polisen så jag ringde honom och berättade vad jag visste, vilket han uppskattade.

Människor reagerar olika vid kriser. Vissa är som jag och vill ta reda på allt i ett försök att förstå, oberoende av varifrån infon kommer. Först därefter kan jag börja processa. Andra kan reagera på annat sätt och därför finns det enligt min uppfattning inget rätt eller fel här.

År 2007 drabbades Finland av skolskjutningen i Jokela. Det kom fram att journalisterna kunde ha skött bevakningen bättre i kontakten med de unga som strömmade ut. Det hände att de inte förstod att de talade med journalister och en del fick ångest av frågorna som ställdes och bilderna som togs.

"Det handlade inte om att fråga lov, utan om att presentera mig som en av dem som kommer att berätta offentligt om det som hänt.

Efter Jokela blev branschen mycket försiktigare.

Som journalist tar man ett särskilt ansvar när man tar kontakt med människor i kris. Det bör göras med fingertoppskänsla, och man ska veta när man ska be om ursäkt och backa ur.

Men tar man kontakt ska man vara beredd på att löpa linan ut och på att kontakten kan bli tung att bära. Så gick det efter en annan lavinolycka jag bevakade i Norge.

Det fungerade bra med de anhöriga också då, tills jag skrev om en avslutande utredningsrapport som visade att skidåkarna den gången borde ha valt en annan väg.

Det är tuffa smällar som man får vara beredd på.

Marcus Lillkvist
Skribenten jobbar på Svenska Yles samhällsredaktion

MEDIEKRITIK

Niklas Nyberg vill inte höra branschkritik när Topeliuspriset delas ut

När seminariet Mediespråk avslutades eftermiddagen 18 januari var det många i publiken som hickade till när HSS Medias vd och chefredaktör **Niklas Nyberg** avslutade seminariet.

"Jag har två förhoppningar inför nästa Mediespråk. För det första hoppas jag att vi slutar tala om klickjournalistik då vi pratar om vår egen journalistik … För det andra hoppas jag att vi kan fokusera på det positiva då vi överräcker Topeliuspriset. Fokus just då borde vara på den som får priset, inte på negativa saker i den finlandssvenska medievärlden. Sedan kan vi ha mediekritik alla andra dagar om året," sade Nyberg.

Vill Nyberg tysta ner journalisterna? Riktade han en känga mot Topeliuspristagaren **Janne Wass** som i sitt tacktal lyft fram just klickjournalistik? Eller var problemet Publicistförbundets ordförande **Mikael Sjövall**, som i samband med prisutdelningen lyfte fram bland annat *Österbottens Tidnings* låga frilansarvoden?

Niklas Nyberg, vill du lägga munkavle på journalisterna?

"Det hoppas jag att man inte tar det som. Topeliuspriset är det finaste pris man kan få som enskild journalist. Det är ett anrikt pris och jag tycker att man ska fokusera på varför man valt den pristagare man valt."

Många tolkade det ändå som ett försök att tysta ner kritiken i mediebranschen?

"Kritik är välkommet men inte nödvändigtvis i samband med prisutdelningen, tycker jag. Man kunde hitta ett annat forum eller en annan programpunkt vid Mediespråk för den typen av frågor. Priset borde hållas rent."

Var din kommentar om klickjournalistik riktad mot Janne Wass?

"Nej, verkligen inte, det måste vara upp till pristagaren själv att få prata om det som ligger hen närmast hjärtat. Jag syftade på paneldiskussionen om åsiktsjournalistik där jag tyckte att "klickjournalistik" användes för lättvindigt i fråga om vår finlandssvenska journalistik."

Mikael Sjövall säger att Publicistförbundets uppdrag sedan 1907 har varit att värna om yttrandefriheten och pressfriheten.

"Som ordförande anser jag att det är min skyldighet att lyfta fram tendenser som hotar dessa rättigheter."

Är prisutdelningen rätt plats för det?

"Ja. Priset delas inte ut i ett vakuum. Det finns orsaker till varför vi premierar olika journalistiska insatser."

Lina Laurent

FOKUS

Hilppa Hyrkäs luo Ylelle vaalien graafisen ilmeen

Manu Haapalainen, teksti ● Teemu Kuusimurto, kuva

Visuaalinen journalisti **Hilppa Hyrkäs** vastaa Ylen vaalilähetysten graafisesta ilmeestä. Design-tiimissä työskentelevä Hyrkäs tekee paljon liikkuvaa grafiikkaa. Muun muassa vaalitunnusten ja lähetyksissä näkyvien virtuaalisten taustojen suunnittelu ja animointi ovat Hyrkäksen tonttia. Vaalistudiojen ehdokashahmot ja muut kolmiulotteiset grafiikat ovat **Pekka Sipilän** käsialaa.

Yksi nykyaikaisen vaaligrafiikan haasteista on monikanavaisuus, Hyrkäs sanoo. Grafiikat suunnitellaan verkko edellä, toimimaan ennen kaikkea mobiilissa. Niiden pitäisi kuitenkin toimia erikokoisilla näytöillä, myös televisiossa.

”Ihmisillä on isot ruudut kotonaan”, Hyrkäs sanoo.

Hyrkäksen mukaan vaaligrafiikoissa tärkeää on muun muassa journalistinen johdonmukaisuus.

”Emme esimerkiksi käytä puolueiden brändivärejä, vaan intuitiivisesti valittuja värejä. Oikeistopuolueilla on sinisen ja vasemmistolla punaisen eri sävyjä. Useimmat mediat toki toimivat samoin.” ●

Hilppa Hyrkäksen mukaan vaaligrafiikan on syytä erottua ilmeeltään muusta grafiikasta. Hyrkäksen ja Pekka Sipilän kädenjälki luo vaalitunnelmaa ja vau-efektiä. ”Tavoitteemme on yksinkertaisesti se, että ihmiset menisivät äänestämään ja demokratia toteutuisi!” Hyrkäs sanoo.

Ville Eloranta ● *Kirjoittaja on Helsingin Sanomien kielenhuollosta vastaava toimittaja.*

Byrokraatti auttaa ilomielin, jos viestintä uhkaa olla liian ytimekästä

Vuosia sitten olin kotimatkalla festivaaleilta ja kysyin voipuneena linja-autonkuljettajalta, meneekö hänen bussinsa Oulun lentokentälle. Nyreän oloinen mies vastasi rattinsa takaa: bussi menee *Oulunsalon lentoasemalle*. Olipa tosi tärkeä tarkennus, ajattelin ja huokasin syvään.

Lentokenttä ja *lentoasema* ovat yksi esimerkki siitä, että normitettu yleiskielikin on joskus sallivampi kuin erikoisalan kieli. Ilmailusanastossa *lentokenttä* tarkoittaa vain kenttäaluetta, mutta yleiskielessä sillä voi hyvin viitata kentän ja rakennusten muodostamaan kokonaisuuteen – siis *lentoasemaan*.

Ihannetapauksessa erikoisalan kieli sopii suoraan myös yleiskieleen. Toisinaan yleiskieli kuitenkin hylkii ammattilaisten sanastoa. Joskus on useita vaihtoehtoja: esimerkiksi lääketieteen sana *kasvain* on yleisesti käytössä, kun taas synonyymi *tuumori* ei nauti suosiota populaareissa teksteissä.

Välillä erikoisala on kuin toinen todellisuus. Siinä missä rakennusten suunnittelijat saattavat puhua luontevasti *porrashuoneesta*, meille muille tutumpi on *rappukäytävä* tai *rappu*.

Pahimmillaan ammattilaiset haluavat puuttua muidenkin arkeen ja korvata napakan sanan elämälle vieraalla ilmaisulla. Median kielenhuoltajien parissa on viime aikoina keskusteltu muun muassa siitä, että opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisema *Opetus- ja koulutussanasto* yrittää kieltää sanat *alakoulu* ja *yläkoulu*. Sanaston mukaan ne ovat vanhentuneita.

Toimittajat ovat vasta alkaneet oppia pois sanoista *ala-aste* ja *yläaste*, joten uusien tarjokkaiden olisi syytä olla todella päteviä. Mitä siis tilalle? Sanasto tarjoaa ilmaisuja *perusopetuksen vuosiluokkien 1–6 koulu* ja *perusopetuksen vuosiluokkien 7–9 koulu*.

Orwell olisi riemuissaan. Sen sijaan median kielenhuoltajat olivat harvinaisen yksimielisiä: ei toivoakaan.

TUTKITTUA

Politiikan journalistit kohtaavat yhä enemmän lobbausta

Poliittisesti motivoitunut medialobbaus on lisääntynyt. Samalla toimitusten kyky tunnistaa haitallista lobbausta kuitenkin heikkenee.

Näin arvioi journalistiikan tutkijatohtori **Markus Mykkänen** tutkimuksessaan *Toimittajien kokema lobbaus suomalaisessa politiikan uutisoinnissa*. Tutkimus on julkaistu *Media & viestintä* -lehdessä.

Aineistona Mykkänen käyttää vuosina 2018–2020 kerättyä haastatteluaineistoa, jossa 16 politiikan ja talouden toimittajaa jakaa kokemuksiaan lobbauksesta.

Tutkimuksen perusteella suomalaiset journalistit kohtaavat aiempaa enemmän ja aiempaa laadukkaampaa lobbausta. Havainto on linjassa skandinaavisen tutkimustiedon kanssa: medialobbaus yleistyy.

Haastatellut toimittajat kertoivat tukeutuvansa työssään poliittisten lobbarien tuottamiin aineistoihin. Tämä ei ole itsessään ongelma. Esimerkiksi eturyhmien laatimista tiedotteista ja raporteista on journalisteille hyötyä etenkin, jos ne on lähteytetty hyvin.

Toimituksilla ei silti ole valmiutta torjua haitallista lobbausta. Lobbauksen tunnistaminen ja sen agendan arvioiminen jää haastattelujen perusteella usein yksittäisten toimittajien vastuulle. Kuitenkaan politiikan toimittajat eivät aina koe tunnistavansa viestinnän taustalle kätkeytyviä intressejä.

Lisääntynyt kiire on yksi haitalliselle lobbaukselle altistava tekijä. Viestintätoimistot tarjoavat ylityöllistetyille toimittajille julkaisuvalmiita tarinoita, jolloin toimituksen työtaakka kevenee, ja lobbari saa oman näkökulmansa helposti esiin.

Tutkijan mukaan mediaorganisaatioiden tulisi panostaa nykyistä enemmän haitallisen lobbauksen torjuntaan. Tämä onnistuu esimerkiksi hyödyntämällä työyhteisön kollektiivista osaamista. Toimitusten sisällä on runsaasti kokemusta poliittisen lobbauksen kohtaamisesta, mutta kiireen keskellä yksittäiset toimittajat eivät välttämättä pääse hyötymään siitä.

Juha Matias Lehtonen

Jyrki Huotari, 56 aloitti joulukuussa *Seiskan* ja *Katson* vastaavana päätoimittajana. Hän on myös Allerin sisältöjohtaja ja johtoryhmän jäsen. Hän työskenteli aiemmin MTV:llä uutis- ja ajankohtaissisältöjen toimituspäällikkönä, ohjelmapäällikkönä sekä viimeksi kehitys- ja liiketoimintapäällikkönä. Aiemmin Huotari on työskennellyt myös *Iltalehdessä*.

Seiskan uusi päätoimittaja haaveilee Sanna Marinin ja Keith Richardsin haastatteluista

Mikä veti yhteiskunnallisten uutisten parista viihdeuutisiin?

Aloitin alan työt musiikkitoimittajana. Olen aina seurannut viihdemaailmaa laidasta laitaan työni puolesta ja omaksi ilokseni. Allerille minua veti erityisesti *Seiskan* ainutlaatuinen brändi, *Katson* hyötyjournalismi sekä sisältöjohtajan rooli, johon kuuluu myös strateginen kehitystyö.

Millaisen toimituksen olet saanut johdettavaksesi?

Seiskassa ja *Katsossa* on noin 30 henkeä töissä kahdessa kerroksessa. Toimitus on ammattitaitoinen, eteenpäin katsova ja monimuotoinen. Olen vaikuttunut, miten tarkasti toimitus miettii aiheet, näkökulmat ja sanavalinnat. Myös ilmapiiri on positiivinen.

Arvostavatko muut journalistit Seiskan toimituksen työtä mielestäsi riittävästi?

Muut uutistoimitukset seuraavat tarkasti *Seiskan* uutisointia. Näin teimme jo *Iltalehdessä* aikanaan ja tiedän, että muutkin tekevät. Se kertoo arvostuksesta. Itse olen aina arvostanut viihdejournalisteja, koska työ vaatii hyviä verkostoja ja luottamuksellisia suhteita, joiden avulla toimittaja saa omia uutisia. Yleiseen alan arvostukseen en osaa ottaa kantaa.

Mihin suuntaan aiot viedä Seiskan sisältöjä?

Meillä on monia uudistuksia työn alla, mutta nykyinen uutislinja jatkuu varmasti. Monia kiinnostavia ja merkityksellisiä uudistuksia on jo työn alla.

Seiskalla on yli miljoona lukijaa verkossa. Mikä on painetun lehden rooli tulevaisuudessa?

Seiskan ja *Katson* tulevaisuus on digitaalinen. Siitä huolimatta pidämme kiinni painettujen lehtiemme tilaajakannasta ja irtonumeromyynnistä. Meidän printtilehdillemme on edelleen kysyntää, vaikka se on loivassa laskussa. Digitaalisen jakelun kehittämiseen pitää tietenkin investoida.

Miten määrittelet uutisen ja juorun välisen eron?

Uutinen on uusi yllättävä tieto, juoru taas on huhu tai kuulopuhe. Kaiken minkä me julkaisemme, tarkistamme journalististen prosessien mukaisesti.

Kenen julkkiksen haastattelun ottaisit Seiskaan, jos saisit vapaasti valita?

Sanna Marinin haastattelu olisi tietysti hyvä, mutta tekisimme mielellämme myös **Sauli Niinistön**, **Jenni Haukion**, **Kimi** ja **Minttu Räikkösen**, **Mick Jaggerin**, **Keith Richardsin** ja **Ville Valon** haastattelut.

Onko Seiska mahdollisesti näiden ihmisten mustalla listalla?

Nämä taitavat olla niin kiireisiä ihmisiä, että eivät taida juuri antaa muutenkaan haastatteluja.

Ketkä ovat tärkeimmät ammatilliset esikuvasi?

Rumban edesmennyt päätoimittaja **Rami Kuusinen** opasti minua urani alussa, **Pekka Karhuvaara** palkkasi minut *Iltalehteen* ja **Merja Ylä-Anttila** vei Maikkarin uutiset vaikeiden yt-vuosien läpi.

Manu Marttinen

Ei se niin päivän päälle ole

Työskentelin paikallislehdessä melko tuoreena toimittajana. Elettiin syksyä ja Suomi valmistautui jälleen yhteen influessakauteen. Koronapandemian alkuun oli vielä pari vuotta aikaa. Influenssarokotuksista tiedottaminen oli yhtä kaikki tärkeä kansanterveydellinen tehtävämme.

Kirjoitin sosiaali- ja terveyspiirin tiedotteen pohjalta levikkialuettamme koskevia rokotusaikatauluja. Listasin päivät ja kellonajat, jolloin lähimmältä hyvinvointiasemalta sai käydä hakemassa ilmaisen rokotteen, mikäli täytti siihen oikeuttavat kriteerit esimerkiksi iän ja terveydentilan suhteen.

Kun piikit oli saatu pistettyä, tuli hyvinvointiasemalta minulle puhelu. Rokotuksista vastaava henkilö ilmoitti, että lehteen oli tullut aikatauluissa virhe. Olin epähuomiossa ilmoittanut yhden rokotuspäivän liikaa.

”Myö vähän ihmeteltiin, kun tänäänkin alkoi aulaan ilmestyä ihmisiä influenssarokotuksia hakemaan. Sanoivat, että tultiin, kun lehdessä luki, että tänään voi vielä tulla. Onneksi meille oli jäänyt rokotteita sen verran, että saatiin homma hoidettua. Mutta ajattelin nyt kuitenkin ilmoittaa teillekin”, sairaanhoitaja selvensi.

Eihän siinä, esitin syvät pahoitteluni ja taivastelin, miten hyvä tuuri kävi, ettei apua hakevia ihmisiä tarvinnut käännyttää ovelta takaisin.

Tunnustin päivämäärien kanssa sattuneen töppäykseni päätoimittajalle ja painotin, että kaikki kuitenkin päättyi onnellisesti. Hän ei ollut vakuuttunut pilven hopeareunuksesta. Kehotti vain olemaan jatkossa tarkempi.

Eva Kottonen

Kirjoittaja on lappeenrantalainen freelancetoimittaja.

MITÄ SINULLE ON SATTUNUT JA TAPAHTUNUT?
LÄHETÄ TARINASI OSITTEESEEN
JOURNALISTI@JOURNALISTILIITTO.FI

FAO:n freeluottamushenkilö Jaakko Sauvola on huolissaan Yleisradion Yhtyneet-sopimuksen piirissä olevista freelancereista, jotka työskentelevät useimmiten tuotantokohtaisesti.

TYÖTTÖMYYSTURVAN SUOJAOSA POISTUU – KÄRSIJÖINÄ OSA-AIKAISET KUTEN KÄÄNTÄJÄT SEKÄ ELOKUVA- JA TV-VÄKI

Aune Waronen, teksti ● Heli Saarela, kuva

Työttömyysturvasta poistuu huhtikuun alussa 300 euron suojaosa. Sen verran sovitellun päivärahan saaja on voinut tienata kuukaudessa ilman, että tulo vaikuttaa päivärahaan.

Kun suojaosa poistuu, osa-aikaisesti työllistyvän kaikki tulo leikkaa päivärahaa. 300 euron palkka osa-aikatyöstä laskee päivärahaa aikaisempaan verrattuna 150 euroa kuussa.

Muutos osuu kipeästi moniin Journalistiliiton jäseniin. Esimerkiksi joulukuussa noin 38 prosenttia työttömyyspäivärahan saajista sai soviteltua päivärahaa. Työttömiä oli 486 eli 6,5 prosenttia liiton jäsenistä.

Osa-aikaisesti työllistyvä voi yrittää paikata muutoksen myötä väheneviä tulojaan lähinnä kysymällä lisätöitä. Niitä ei välttämättä kuitenkaan ole tarjolla. Erityisesti kääntäjien työtilanne on heikentynyt viime vuosina selvästi. Yhä useampi heistä saa soviteltua päivärahaa.

”Aikaisemmin moni freelancekääntäjä työllistyi Ylelle käytännössä täysipäiväisesti. Nyt käännösten määrät ovat selvästi vähentyneet”, Yleisradion freeluottamushenkilö **Jaakko Sauvola** sanoo.

Ryhmä on merkittävä, sillä Yhtyneet-palkkioista yli puolet on käännöspalkkioita. Yhtiön mukaan muuttunut työtilanne on kääntäjien osalta pysyvä.

Kysymyksiä muutoksesta ei ole vielä tullut.

”Ehkä jäsenet kokevat, ettei asialle voi tehdä mitään, tai he huomaavat heikennyksen vasta, kun rahaa tilille tulee vähemmän. Tässähän on tulossa useita leikkauksia suhteellisen lyhyellä ajalla”, Sauvola sanoo.

SUOJAOSAN POISTO VAIKUTTAA myös moniin SET ry:n jäseniin sekä tuotantoyhtiöissä työskenteleviin RTTL:n jäseniin. Elokuva- ja tv-tuotantojen puolella harva työ on kokoaikaista ja pysyvää.

”Pääosa tämän ryhmän työstä on yksittäisiä tuotantoja ja lyhytaikaista työtä. Heille suojaosa on ollut merkittävä kannustin, kun työtä on joksikin aikaa, mutta ei vakituisesti. Työttömyysturvaa tarvitaan aina jossain välissä”, Journalistiliiton edunvalvontajohtaja **Petri Savolainen** sanoo.

Vaikka keinot ovat vähissä, liiton puolelta tuotantoyhtiöiden työnantajia on kehotettu pyrkimään kohti kokoaikaisia töitä.

”Tämä on helpommin sanottu kuin tehty, varsinkin tänä aikana, kun tuotantoja ja työtilaisuuksia on vähemmän.”

Nyt leikkuri osuu jo tunnin työssä ensimmäiseen euroon.

”Suojaosan poisto ei paranna työllisyyttä vaan heikentää sitä. Suojaosa on kannustanut lyhyidenkin keikkojen vastaanottamiseen”, Savolainen muistuttaa.

Savolainen kantaa huolta lakimuutosten kerrannaisvaikutuksista. Leikkaukset – kuten lapsikorotusten poisto ja työttömyysturvan porrastus – kohdistuvat usein samoihin henkilöihin. ●

MEDIA-ALAN TÄYTYY VOIDA NEUVOTELLA VIENTIALOJA ISOMMISTA PALKANKOROTUKSISTA

Pitäisikö vientialan yritysten – kuten teknologiateollisuuden ja kemianteollisuuden – määrittää, kuinka paljon palkat voivat nousta media-alalla? **Petteri Orpon** (kok.) hallituksen mielestä pitäisi.

Hallitus ajaa Suomeen niin kutsuttua vientivetoista työmarkkinamallia. Se tarkoittaa, että vientialojen palkankorotustaso asettaisi katon muiden alojen palkankorotuksille.

Käytännössä työnantaja on jo pitkään tarjonnut työehtosopimusneuvotteluissa työntekijöille korkeintaan ”yleisen linjan” eli vientialojen mukaisia korotuksia. Nyt hallitus kuitenkin esittää, ettei valtakunnansovittelijakaan voisi sovintoehdotuksissaan ylittää sitä.

Suopea työnantaja voisi toki oma-aloitteisesti tarjota yleistä linjaa parempia korotuksia, mutta miksi tarjoaisi? Media-alan työntekijöiden – tai sairaanhoitajien ja opettajien – palkat eivät siis jatkossa nousisi, elleivät insinöörien tai paperityöntekijöiden palkat nouse.

VIENTIALOJEN TYÖEHTOSOPIMUKSISSA palkankorotukset pyritään pitämään yleensä pieninä. Työnantajat perustelevat pieniä korotuksia vientiyritysten kilpailukyvyllä.

Työntekijöiden kannalta tähän on ollut varaa. Vientialoilla kun maksetaan muitakin kuin työehtosopimuksissa sovittuja palkankorotuksia. Niitä kutsutaan palkkaliukumiksi.

Media-alalla palkkaliukumien osuus palkankorotuksista on pieni. Journalistien palkat nousevat pääasiassa vain Journalistiliiton neuvottelemien sopimusten mukaisesti. Jotta journalistien ansiot nousisivat, tes-korotusten pitäisi olla mahdollisimman korkeat ja niiden pitäisi tulla yleiskorotuksina kaikille.

Jotta media-alan työntekijät eivät jäisi palkkakuoppaan, työehtosopimuksiin on saatava myös yleistä linjaa suurempia korotuksia.

VIENTIVETOINEN MALLI on ongelmallinen myös freelancereille. Media- ja kulttuurialoille tyypilliset keikka- ja freelancetyöt eivät ole tuttuja vientiteollisuudessa. Keikkatyössä palkka tai palkkio neuvotellaan aina uuden työkeikan alussa. Tes määrittää vähimmäistason, mutta miten varmistetaan kokeneelle tekijälle tätä tasoa korkeampi palkka?

Freelancereilla ei juuri ole työehtosopimuksissa sovittuja vähimmäispalkkioita. Vain av-kääntäjien vähimmäispalkkioista on sovittu. Journalistiliitto on kutsunut aikakauslehtikustantajien ja kirjankustantamoiden edustajat pyöreään pöytään neuvottelemaan freelancereiden työehdoista.

Freelancerin euro on tällä hetkellä 62 senttiä. Työsuhteisten ansiotason saavuttamiseksi palkkioita pitäisi korottaa yli 60 prosenttia. Vientivetoisen mallin mukaan freet eivät koskaan saavuttaisi työsuhteisten tasoa, jos korotusprosentit olisivat kaikille samat.

JOS HALLITUKSEN SUUNNITELMAT vientimallin viemisestä lakiin toteutuvat, ne jäykistävät työehtoneuvotteluja myös media-alalla. Palkankorotusprosentit tulisivat annettuina, eikä niistä olisi varaa neuvotella. Työnantaja tietäisi jo ennakkoon, ettei valtakunnansovittelija voisi edes ehdottaa muita aloja korkeampia palkankorotuksia.

Journalistiliitto ei kannata vientivetoista työmarkkinamallia. ●

Petri Savolainen ● *Kirjoittaja on Journalistiliiton edunvalvontajohtaja.*

JOURNALISTI

JOURNALISTEN 3 • 3.2.1994

Julkisuus esille neuvotteluissa

Kolmiokirjan taittajat pihalle?

MEDIAPELIN AIKA

Ammattilaisia päätoimittajiksi

Ulosmarssilla ei politikoitu

Journalistissa 3/1994 käsiteltiin vaaleja.

Presidenttiehdokkaita esiteltiin näännyksiin asti

Suomen presidentti valittiin ensi kertaa suoralla kansanvaalilla helmikuussa 1994. Toinen kierros oli vielä käymättä, kun *Journalistissa* 3/1994 jo arvioitiin, miten media oli onnistunut vaaliuutisoinnissa. Vähän kehnosti.

”Ehdokkaat on esitelty edestä ja takaa aivan näännyksiin asti. Heitä on seurattu hirveän tarkasti. Ensimmäinen kerta näkyy myös siinä, että ehdokkaita mitataan ja punnitaan mitä kummallisimmilla testeillä.” *Demarin* poliittinen toimittaja **Pauli Takala** pohti *Journalistin* haastattelussa.

Yleisradion kehitysjohtaja **Juhani Wiio** puolestaan analysoi, oliko MTV tehnyt virheen istuttaessaan ehdokkaat vaalitentissä gallupsuosionsa mukaiseen järjestykseen. Kyllä oli.

”Istumajärjestyksen muuttaminen studiossa mielipidetiedustelun mukaiseksi oli selvä poliittinen teko, ajattelivat ohjelman toimittajat sitä poliittisena tekona tai ei.”

Kritiikkiä saivat myös uudet exit poll -kyselyt, jollaisen tuloksen Yle oli julkaissut vielä vaalihuoneistojen ollessa auki. **Martti Ahtisaaren** valinnan jälkeen *Journalistin* seuraavassa numerossa arvioitiin, että exit poll -kyselyiden tuloksia oli julkistettu liian hätäisesti. Vinkkejä parempaan kyselyuutisointiin antoi eräs väitöskirjaansa valmistellut tutkimusassistentti **Sami Borg**.

Marja Honkonen

Savon Sanomien lempeä ja topakka sielu

VALOKUVAAJA TUIRE PUNKKI
25.1.1978 MAANINKA – 30.12.2023 MAANINKA

KUVA: MARKO HAPPO

Pohjolan taivaalle syttyi uusi kirkas tähti pakkasyönä 30. joulukuuta, kun monelle niin rakas **Tuire Punkki** kuoli 45-vuotiaana syöpäsairauden uuvuttamana.

Punkki oli *Savon Sanomien* valokuvaaja ja visuaalisen toimituksen esihenkilö, mutta ennen kaikkea Tuire oli ihminen, joka surunkin keskellä antoi ympärilleen valon. Hänellä oli iso hymy, hersyvä nauru ja lämmin sydän.

Tuire Punkki teki *Savon Sanomien* kuvaajana töitä vuodesta 1999 lähtien ja kouluttautui kuvataiteilijaksi. Vakituinen lehtikuvaaja hän oli vuodesta 2007 lähtien. Hän työskenteli välillä *Warkauden Lehdessä*, kunnes hänet valittiin *Savon Sanomien* kuvatoimituksen esimieheksi vuonna 2012.

Viimeisen työpäivänsä Tuire teki syyskuussa 2022, kun jäi töistä pois vakavan sairauden vuoksi. Jotakin Tuiren rakkaudesta työhön kertoi se, että hän lähetti kuvia julkaistavaksi vielä sairauslomansakin aikana. Etenkin kuvavalinnoista riitti keskusteltavaa viimeisinäkin viikkoina.

Vaikka arkinen kontakti työyhteisöön katkesi, yhteys sen ihmisiin ei koskaan hiipunut.

Vaikka Tuire on nyt poissa, hän ei koskaan jätä meitä. Kaipaamaan jäävät puoliso ja kaksi lasta, perhe, sukulaiset ja ystävät, joille Tuire on Tuire, nyt ja aina.

Jaana Hiltunen

Kirjoittaja on Tuire Punkin ystävä ja työkaveri Savon Sanomilta.

Herkkä ja vahva radiopersoona

RADIOTOIMITTAJA
TUULA "OLGA" KETONEN
29.9.1964 KALAJOKI – 3.2.2024 VANTAA

KUVA: ILMARI FABRITIUS / YLE

Radiotoimittaja **Olga Ketonen** kuoli lyhyen sairauden jälkeen 59-vuotiaana Vantaalla.

Kalajoella syntyneen Tuula Ketosen matka juontajaksi alkoi Ylellä: ensin Mikkelin alueradiossa, sitten vuodesta 1990 lähtien Radiomafiassa sekä Yle Q:ssa. Radiomafian vuosina Ketonen otti käyttöön taiteilijanimen Olga K. Vuonna 2007 hän siirtyi Radio Aaltoon, josta palasi vuonna 2012 juontajaksi Yle Puheen aamuun. Vuodesta 2014 lähtien Ketonen työskenteli Yle Radio Suomessa.

Ketosella oli oma tapansa puhua, hengittää ja olla läsnä lähetyksissä. Olgaa ei voi jäljitellä. Hän oli esikuva lukemattomille radiontekijöille ja useille jopa syy lähteä alalle. Hänen intensiivisyytensä, intohimonsa ja läsnäolonsa olivat asioita, joista me radiontekijät voimme ottaa oppia. Kuten myös Olgan motosta: "Helppous ei houkuta."

Ketonen oli vastakohtien nainen, samaan aikaan tähti ja tavis. Radiopersoonana hän oli herkkä ja vahva. Ilmaisussaan runsas ja hurmaavan härö, mutta valtavan tarkkanäköinen ja yleissivistynyt. Henkilöhaastatteluissa Ketonen oli vertaansa vailla. Hän ei pelkästään kysellyt, vaan eli haastattelut läpi.

Diivan elkeitä Ketosesta oli turha etsiä. Työyhteisössä hän oli arvostettu ja pidetty. Hän kohtasi noviisit ja konkarit yhtä suurella lämmöllä ja rohkaisi empatiallaan ja esimerkillään olemaan oma itsensä.

Jonna Ferm, Paula Jokimies, Olli Junes, Inkeri Kuisma, Hansku Kurkela ja Tiina von Martens

Kirjoittajat ovat Olga Ketosen työkavereita Yle Radio Suomesta.

VUOSIKOKOUKSET

FAO:n vuosikokous
Freelance-Ammattiosasto FAO ry:n vuosikokous järjestetään pe 15.3. klo 16 alkaen Hotelli Helkassa Helsingin Kampissa. Kokouksessa käsitellään sääntömääräiset asiat. FAO tarjoaa perinteiseen tapaan kokouksen päätteeksi illallisen. FAO tarvitsee toimintansa ylläpitämiseksi nyt uusia aktiiveja enemmän kuin koskaan – tule rohkeasti mukaan!
Aika: Pe 15.3. klo 16
Paikka: Hotelli Helka, Saarni-kokoustila, Pohjoinen Rautatiekatu 23, 00100 Helsinki
Ilmoittautumiset: 6.3. mennessä FAO:n sihteeri Niilo Turuselle, fao@fao.fi tai ilmoittautumislomakkeella: fao.fi Muistathan ilmoittaa tarvittaessa erikoisruokavaliostasi tai majoitustarpeesta (pääkaupunkiseudun ulkopuolelta tulevat).
Lisätiedot: fao.fi
Järjestäjä: FAO ry

HUJ:n vuosikokous
Hämeen-Uudenmaan Journalistien vuosikokous pidetään la 16.3. klo 13 alkaen Gasthaus Lohjassa. Kokouksen jälkeen ruokailu.
Aika: La 16.3. klo 13
Paikka: Gasthaus Lohja, Laurinkatu 1, Lohja
Lisätiedot ja ilmoittautumiset: huj@saunalahti.fi tai p. 0400 133 862

Savo-Kainuun Journalistien vuosikokous
Savo-Kainuun Journalistiyhdistys ry:n vuosikokous pidetään la 16.3. Original Sokos Hotel Puijonsarvessa Kuopiossa. Tilaisuus alkaa lounaalla klo 12 Frans & Sophie -ravintolassa (hotellia vastapäätä, sama osoite). Klo 13 alkavassa vuosikokouksessa käsitellään muun muassa yhdistyksen vuoden 2023 tilinpäätös ja vuoden 2024 toimintasuunnitelma ja talousarvio sekä päätetään Julkulan majan tulevaisuudesta.
Aika: La 16.3. klo 12 (lounas) ja klo 13 (kokous)
Paikka: Original Sokos Hotel Puijonsarvi, Minna Canthinkatu 16, Kuopio
Lisätiedot ja ilmoittautumiset: Ennakkoilmoittautumiset sähköpostilla asiainhoitajalle heinoans@gmail.com tai tekstiviestillä p. 050 411 6362. Kerro mahdolliset ruokarajoitteet lounaan ja kokouskahvien järjestelyjä varten.
Järjestäjä: Savo-Kainuun Journalistit

KSJ:n vuosikokous
Keski-Suomen journalistien vuosikokous pidetään ke 20.3. klo 18 alkaen Ravintola Albassa Jyväskylässä. Kokouksessa esillä ovat sääntömääräiset asiat.
Aika: Ke 20.3. kello 18
Paikka: Ravintola Alba, Ahlmaninkatu 4, Jyväskylä
Lisätiedot ja ilmoittautumiset: Ilmoittautumiset ruokailua varten 12.3. mennessä asiamiehelle osoitteeseen sihteeri@ksjournalistit.fi tai p. 040 066 3159.
Järjestäjä: KSJ

YOT:n vuosikokous – RPA:s årsmöte
Ylen ohjelmatyöntekijät ry:n vuosikokous pidetään la 23.3. klo 12 alkaen Sofia Helsingin Sonckin salissa. Kokouksessa käsitellään sääntömääräiset vuosikokousasiat ja mahdolliset saapuneet aloitteet. Aloiteaika päättyy perjantaina 16.2.
Rundradions programarbetare rf: s årsmöte äger rum lö 23.3 kl 12 i Soncks sal i Sofia Helsinki, Sofiegatan 4 C, Helsingfors. På mötet behandlas stadgeenliga årsmötesärenden samt eventuella motioner. Sista inlämningsdagen för motioner är fredagen 16.2.
Aika – Tid: La 23.3. klo 12
Paikka – Plats: Sonckin sali, Sofia Helsinki, Sofiankatu 4C, Helsinki
Lisätiedot – Info: Toiminnanjohtaja Helena Pekarila, helena.pekarila@yle.fi
Järjestäjä – Arrangör: YOT/RPA

KOULUTUKSET

Luottamushenkilönä toiminen elokuva- ja tv-alalla

Toimitko luottamushenkilönä elokuva- ja tv-alalla? Journalistiliitto järjestää orientaatiokurssin, jossa opit perusteet luottamushenkilönä toimimisesta. Kouluttajina Journalistiliiton työehtoasiantuntija **Marika Väisänen** ja työ- ja sosiaalioikeuden dosentti, OTT **Jaana Paanetoja**. Kurssilla saat kuvan keskeisestä lainsäädännöstä sekä siitä, kuinka ratkoa työpaikan tai tuotannon erimielisyyksiä. Koulutus on suunnattu luottamushenkilöinä toimiville tai henkilöille, joilla on aikaisempaa kokemusta toimimisesta tuotantokohtaisena luottamushenkilönä.
Aika: La 2.3. klo 9.30–16
Paikka: Journalistiliiton toimisto, Säästöpankinranta 2A, Helsinki
Lisätiedot ja ilmoittautumiset: 22.2. mennessä, journalistiliitto.fi/fi/ajankohtaista/tapahtumat-ja-koulutukset/
Järjestäjä: SJL

Mari Mannisen Kiina-webinaari

Helsingin Sanomien Kiinan-kirjeenvaihtajana kautensa päättänyt journalisti ja tietokirjailija **Mari Manninen** kertoo kokemuksistaan maassa, josta on vaikea saada journalistista otetta.
Aika: Ma 11.3. klo 16–17.30
Paikka: Teams
Lisätiedot ja ilmoittautumiset: 4.3. mennessä, journalistiliitto.fi/fi/ajankohtaista/tapahtumat-ja-koulutukset/
Järjestäjä: SJL

Yhteistoimintaa ja muutosneuvotteluja

Yhteistoiminnan ja muutosneuvottelujen yksityiskohtia käydään läpi luottamus-henkilöiden peruskoulutuksessa ti 19.3. klo 10.30–14.30 Journalistiliiton toimistolla. Journalistiliiton juristien **Sanna Nikulan** ja **Tytti Oraksen** johdolla tutustumme tarkemmin henkilöstön edustusta, muutosneuvotteluja sekä kollektiivisia työsuhteen päättämisperusteita koskeviin säännöksiin ja käytäntöihin. Medialiiton ekonomisti **Olli-Pekka Paasivirta** kertoo keskeisimmistä yritystalouden tunnusluvuista ja media-alan taloustilanteesta.
Ay-koulutus on tarkoitettu erityisesti pää-, vara- ja osaston luottamushenkilöille sekä työsuojeluvaltuutetuille.
Aika: Ti 19.3. klo 10.30–14.30
Paikka: Journalistiliiton toimisto, Säästöpankinranta 2A, Helsinki.
Lisätiedot ja ilmoittautumiset: 8.3. mennessä, journalistiliitto.fi/fi/ajankohtaista/tapahtumat-ja-koulutukset/
Järjestäjä: SJL

Teknologiakatemia: Kvanttiteknologian perusteet

Maaliskuun Teknologiakatemiassa perehdytään kvanttiteknologiaan ja kvanttitietokoneisiin Aalto-yliopiston ja VTT:n vieraina. Tule kuulemaan, mitä kvanttitiede on ja mitä kvanttitietokoneet mahdollistavat tulevaisuudessa. Seminaarin yhteydessä pääsemme tutustumaan kvanttitietokoneeseen.
Aika: Pe 22.3. klo 9.30–12.30
Paikka: Micronova, Otaniemi, Tietotie 3, Espoo
Lisätiedot ja ilmoittautumiset: journalistiliitto.fi/fi/ajankohtaista/tapahtumat-ja-koulutukset/
Järjestäjä: Teknologiateollisuus, Suomen Akatemia, SJL

Järjestätkö tapahtuman tai koulutuksen?

Lähetä tiivis kuvaus tapahtumastasi täältä: journalisti.fi/ilmoittajalle

KUVA: HANNES HEIKURA

Hannes Heikura kuvasi uransa lopulla trilogian, jonka viimeinen osa oli taidekirjana vuonna 2015 julkaistu End of the road.

Näyttely luotaa Hannes Heikuran elämäntyötä

Valokuvaaja **Hannes Heikuran** (1958–2015) tavaramerkki olivat ikoniset ja humaanit kuvat, joissa lämpimät ja kylmät värit kontrastoivat toisiaan. Kansainvälisesti palkittu lehtikuvaaja ja taiteilija teki kuvajournalistin uransa pääasiassa *Helsingin Sanomissa*. Viimeisinä vuosinaan Heikura syventyi yksinäisyyden kuvaamiseen.

Nyt Heikuran työstä on koottu retrospektiivi, joka on esillä Tampereella Galleria Himmelblaussa. Retrospektiivi on suurin koskaan nähty Heikuran näyttelykokonaisuus ja sen on kuratoinut dosentti **Hannu Vanhanen**.

Hannes Heikuran retrospektiivi
Galleria Himmelblaussa
(Finlaysoninkuja 9, Tampere) 3. maaliskuuta asti.

OLISITKO SINÄ UUSI HILLALAINEN?

Kuhmolaisen toimitus etsii
TOIMITTAJAA
liittymään hillalaisten joukkoon.

Kiinnostuitko? Hienoa!
Voit jättää hakemuksesi 18.2.2024 mennessä osoitteessa hillagroup.fi/tyopaikat

Kuhmolainen
OSA HILLA GROUPIA

Hilla Group -konserniin kuuluva Kuhmolainen on painettuna kahdesti viikossa, tiistaisin ja perjantaisin ilmestyvä perinteikäs paikallislehti. Verkossa uutisoimme paikkakunnan asioista päivittäin ja digitaalinen kehitys on hyvässä vauhdissa. Toimituksessa työskentelee päätoimittaja sekä kaksi toimittajaa. Lisäksi meillä on käytössämme konsernin HR-palvelut, ilmoitusvalmistus ja taittotiimi. Toimittajamme keskittyvät siis paikalliseen journalismiin.

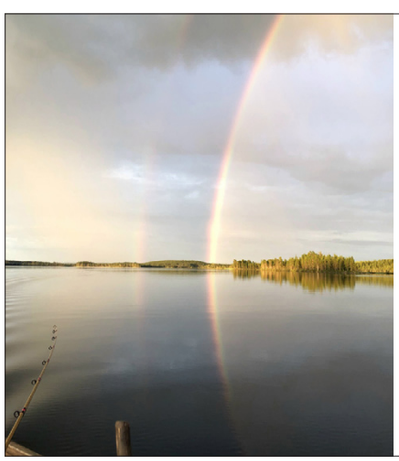

Hei journalisti, miltä näyttäisi kesä näissä maisemissa?

Etsimme joukkoomme kahta kesätoimittajaa
raportoimaan Posion ja Ranuan kesän kulusta 80 prosenttiseen työsuhteeseen. Kesätoimittaja voi halutessaan tehdä molemmat lomitukset, jolloin kesto 10 vk. Ranualla on työsuhdeasunto käytettävissä.

Tehtävä on laaja-alainen paikallislehtitoimittajan työ. Palkkaus on Journalistiliiton ja Mediaaliiton työehtosopimuksen mukainen. Toivomme hakemuksia alla olevaan sähköpostiosoitteeseen **viimeistään torstaina 28.3.2024.**

Lisätietoa tehtävistä antaa päätoimittaja **Pasi Kalliokoski puh. 040 5050 713, pasi.kalliokoski@kuririlehti.fi**

KURIIRI

Hikari Nishida, 26

- Helsingissä asuva taiteilija ja kuraattori.
- Erikoistunut taidekustantamiseen, kokeelliseen julkaisemiseen ja installaatiotaiteeseen.
- Opiskellut taidekustannusalaa ja installaatiotaidetta Ranskassa sekä taidegrafiikkaa Taideyliopistossa.
- Syntynyt Ranskassa, vanhemmat ovat kotoisin Japanista.

Hikari Nishida valikoi The Temporary Bookshelf -projektissaan kiertävään kirjahyllyyn taidekirjoja ja pienlehtiä, joihin yleisö ei muuten törmäisi.

Hikari Nishida nostaa esiin kirjoja ja lehtiä, joita ei löydä kaupoista

No niin -lehden Elham Rahmatin ja Vidha Saumyan valinta

"Taiteilija ja kuraattori **Hikari Nishidan** The Temporary Bookshelf levittää ja myy omakustanteisia taide- ja design-julkaisuja kirjakaupoissa, kirjamessuilla ja erilaisissa tapahtumissa. Nishidan työ on julkaisualalle arvokasta. Hän on luonut omakustanteisille julkaisuille tilan, jossa ne voivat tavoittaa uutta yleisöä. Lukijat saavat käsityksen siitä, miten erilaisista näkökulmista ja asemista käsin tietoa tuotetaan ja miten julkaisujen tekijät haluavat uudistaa taidemaailmaa. Kokoamalla erilaisia julkaisuja 'kirjahyllylle' Nishidan projekti haastaa julkaisemisen normeja ja tuo erilaiset taiteellis-aktivistiset pyrkimykset julkaisuista käytävään keskusteluun."

Tällä palstalla Journalisti pyytää ilmiantamaan loistavia alan tuotoksia. Viestiä vie seuraavaksi eteenpäin se, jonka työ esitellään palstalla.

Marja Honkonen, teksti ● Heli Saarela, kuva

Tokion taidekirjamessut kutsui viime syksynä Helsingissä asuvan taiteilijan **Hikari Nishidan** kuratoimaan messuille kokeellisten julkaisujen kirjakaupan.

Viidenkymmenen taidekirjan ja omakustanteisen lehden lisäksi Tokioon matkasi valikoima helsinkiläisen Rikhardinkadun kirjaston taidekirjakokoelmasta sekä 17 taiteilijan messuja varten suunnittelemat 17 zineä eli pienlehteä.

”Suurin osa valitsemistani lehdistä ja kirjoista oli omakustanteisia. Halusimme painottaa niitä, koska niitä julkaistaan Suomessa paljon”, Nishida kertoo.

Suomesta tuodut julkaisut herättivät Nishidan mukaan messuilla paljon kiinnostusta. Suomalaisia ja japanilaisia omakustanteita yhdisti muun muassa se, että ne ovat samanlaisia suurelle yleisölle tuntemattomia aarteita, hän sanoo.

TOKION MESSUILLE VALIKOITU kokoelma oli osa Nishidan The Temporary Bookshelf -projektia. Sen idea on nostaa esiin pieniä lehtiä ja kirjoja, joita kirjakaupoista ei löydä.

Nishida kuvaa projektiaan alustaksi julkaisuille, jotka jäävät vähälle huomiolle. Se alkoi vuonna 2021 fyysisestä kirja- ja lehtihyllystä Kosminen-galleriassa.

Nykyään Nishida järjestää enemmän tapahtumia, joissa julkaisuja voi ostaa. Hän myös kuratoi julkaisukokoelmia taidetapahtumiin.

Nishida valitsi kirjojen ja lehtien kuratoimisen taiteensa muodoksi, koska se on yhteisöllistä. Painetut kirjat ja lehdet ovat hänelle myös rakkaita.

”Minua kiehtoo kirjan intiimi luonne. Se on taidetta, jonka voi viedä kotiinsa ja jota voi koskea.”

Voittoa The Temporary Bookshelf ei tuota. Nishida tekee työtään osin apurahojen turvin, osin vapaaehtoisesti. Tällä hetkellä projektin jatkon turvaa Koneen Säätiön kaksivuotinen apuraha.

”Suurin yllätys tässä projektissa on ollut se, että se jatkuu edelleen. Ajatukseni oli perustaa pop up -kirjakauppa ja lopettaa kolmen kuukauden jälkeen. Mutta tässä sitä ollaan.” ●

INNOVOIDAAN! PIVOTOIDAAN!

EMMI NIEMINEN & JOHANNA VEHKOO